

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtak. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 6 K). — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Koročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, — Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 32.

V Ljubljani, dne 7. avgusta 1913.

Leto XXVI.

Sadovi samočeške politike.

Na Češkem je vlada razpustila deželni zbor. To bi ne bilo nič posebnega, toda zgodilo se je poleg tega nekaj, česar se v naši državni polovici še nikjer ni. Vlada je namreč odstavila tudi deželni odbor in namesto njega imenovala posebno upravno komisijo, ki zdaj gospodari v deželi in ki ima celo pravico sklepati nove deželne naklade. Kadar se razpusti kak deželni zbor, ostane stari deželni odbor toliko časa na svojem mestu, dokler novoizvoljeni zbor ne izvoli novega. Tako vele povsod deželni redi. Kar je torej storila vlada na Češkem, je naravnost ukinitje deželne ustave in deželne samouprave.

Kako je prišlo do tega? Češki Nemci, ki jih je nekako četrtina v deželi, so zahtevali od Čehov, naj jim na ljubo razkoso deželo, in naj za okraje, ki so po večini nemški, dovolijo samostojno upravo. Začeli so v ta namen z obstrukcijo in že celo vrsto let ni prišel deželni zbor do tega, da bi bil sklenil proračun; zato pa ni bilo seveda tudi mogoče dovoliti novih naklad in pokriti vedno bolj naraščajoče stroške v deželi. Deželni odbor je delal dolgove, dokler je dobil kje kaj posojila. Koncem leta 1911. je imela bogata Češka 197,313.448 K dolga, ki je zadnji dve leti še znatno narastel. Za leto 1912 je izkazoval proračun, narejen od deželne odbora, primanjkljaja 31 milijonov kron. Naj omenjamo pri tej priliki, da pobira češka dežela že zdaj 55 odstotno doklado, medtem ko imamo, kakor je znano, na Kranjskem samo 40 odstotno. Deželni odbor je večkrat sklenil, naj se mu dovoli zvišati doklada, da bo mogel pokriti vsaj redne stroške, toda vlada ni hotela teh sklepov predložiti cesarju v potrjenje. Zdaj je bila

mera polna. Pokazalo se je, da bo deželna blagajna že sredi meseca avgusta suha in da potem ne bo mogel več plačevati učiteljskih plač, ne vzdrževati bolnišnic, blaznic in drugih takih zavodov. Vlada tudi zdaj ni hotela privoliti deželnemu odboru zvišanja doklad, ker so se Nemci temu ustavljali, marveč je, podobno kakor na Hrvaškem Ogrski komisarjem, nastopila na Češkem in je upravni komisiji, ki jo je sama imenovala, dovolila, kakor smo že rekli, potrebno zvišanje doklad.

Najbogatejša dežela je torej brez deželne ustave; ljudstvo nima pri upravi deželne premoženja zdaj nobene besede. Visoko izobraženi, v vseh ozirih napredni češki narod je ponižan in osramoten.

Ta žalostna resnica ima pa svoje globoke korenine v napačni politiki čeških poslancev. Svoj čas so se naši poslanci roko v roki borili s Čehi in skupno so branili svoje pravice. Nemci so se te zveze bali, ker so vedeli, da pomenja zanje največji zadržek pri njihovem samosilju. Kratkovidni voditelji češke politike so pa krenili na drugo pot. Že pod Bienertovo vladno so Mladočehi in en del agrarcev zabavljali proti zvezi s Slovenci in silno grdili našo stranko ter kričali po svojih listih, da ne gredo pod dr. Šusteršičevo komando. Bolj neumne reči si sploh ni mogoče misliti, kakor je ta. Čehi imajo približno trikrat toliko poslancev kakor mi. Kako naj jih torej naši poslanci komandirajo. Veliko krivde imajo pri tej gonji tudi naši liberalci, ki so svoj čas pod Plojevim vodstvom izpodkopavali češko-slovensko zvezo, in ki še zdaj ob vsaki priliki iz sovraštva proti naši stranki lajajo in grizejo vsako vzajemno delo. Ko bi bili Čehi ostali Slovencem zvesti, bi do tega, kar se je zdaj zgodilo, nikoli ne bilo prišlo. Vlada bi imela danes vse drugačno lice in proti Čehom in nam bi se ne moglo ničesar zgoditi.

Češki politični voditelji so pa jeli raz-

glašati ta-le nauk: Mi se bomo z Nemci spravili in bomo z njimi lahko v zvezi. Bližji so nam Nemci, ki jih imamo v deželi, kakor Slovenci. Delajmo samočeško politiko in pustimo Slovence, kjer so.

Naši poslanci so to mirno sprejeli in so delali politiko na svojo pest in, kolikor je bilo mogoče, ne brez uspeha. Čehi so pa le malo časa ostali pri svojem načelu. Nemcem so dovoljevali pri pogajanjih vedno več, toda Nemec ni bil nikoli zadovoljen. In nazadnje so začeli češki politiki pod pritiskom ljudstva spoznavati, da s spravo po ti poti ne bo nič in poslanci so se jeli med seboj prepirati. Češki kmečki poslanci (agrarci) so najprej krenili na svojo pot. V državnem zboru so bili Čehi nazadnje popolnoma razbiti med seboj in zato tudi niso mogli ničesar doseči.

Zdaj vidijo, kam so prišli. Čujejo se iznova glasovi, da je treba Čehom zveze s hrvatsko-slovenskim klubom. Bog daj, da bi se bili res izmodrili. Jasnó je namreč kot beli dan, da se mora proti nemško-nacionalni politiki, ki hoče imeti državo pod seboj, delati na Dunaju slovanska politika; in zato bi morali odkritosrčno, brez pridržkov in pošteno držati Slovani skupaj. Pomen nas južnih Slovanov je vsled dogodkov na Balkanu silno zrastel. Čeha pa prezira vlada tako, da mu je vzela v njegovi domovini zadnji košček samouprave.

Huda je izkušnja, ki jo imajo Čehi zdaj od svoje samočeške politike. Naj bi ne bila zastoj!

Političen pregled

VOJSKA NA BALKANU.

Na bojnem polju na Balkanu je nastal mir. Vsi sovražniki so ustavili sovražnosti

za 5 dni in upajo, da se bo med tem časom vojska končala.

Zadnji boji.

Zadnji večji boji so se vršili med Srbi in Bulgari okrog stare trdnjave Vidin, ki šteje kakih 18.000 prebivalcev. Srbi so mesto bombardirali do preteklega četrtnika, dne 31. julija, do 9. ure zvečer. Na obeh straneh je padlo do tisoč mrtvih. Vsled bombardiranja je bila porušena polovica mesta; ubitih je bilo 200 prebivalcev, ranjenih pa 600. Srbi bi bili trdnjavo že vzeli, a prišli so odposlanci, ki so naznanili, da sta Srbija in Bulgarija sklenili, da se boj za nekaj časa ustavi. Veliko huji in strašnejši pa je bil zadnji boj med Grki in Bulgari. Pretekli teden je prišlo namreč med njimi do hude bitke pri mestu Džumaju, ki odpira pot proti Sofiji, glavnemu mestu Bulgarije. Boji so bili tako hudi, da je padlo na bojnem polju blizu 10.000 Grkov; tudi Bulgari so imeli ogromne izgube, najdrže še večje kakor Grki. Nazadnje so pogrnali Grki Bulgare v beg in mesto zasedli. Bulgari so sprevidel, da so njihovi napori sovražnike ustaviti zaman in so se začeli zato pogajati o miru.

Pogajanja o miru v Bukarešti.

Na predlog vevlasti in posebno Rumunske so sklenile vojskujoče se države, da gredo v Bukarešt se pogajati o miru. Srbska vlada je poslala v Bukarešt pet zastopnikov; med njimi je ministrski predsednik Pasić. Bulgari so poslali ministra Tončeva in šest drugih zastopnikov. Od Črnogorcev je prišel ministrski predsednik Vukotić in od grške vlade ministrski predsednik Venizelos. Prva seja je bila v sredo, dne 30. julija. Prvi sklep, ki so ga napravili, je bil ta, da naj se boji ustavijo vsaj za pet dni in obdrži vsaka armada to, kar ima sedaj zasedeno. Ta sklep je bil soglasno sprejet in od četrtnika sem počiva bojno orožje. Mirovna pogajanja vodi rumunski ministrski predsednik Majorescu.

Bulgari in Rumuni.

Nato so se začeli pogajati Bulgari in Rumuni. Rumuni dobe od Bulgarov blizu 6000 km² zemlje od morja do Donave, od Balčika do Tuturkaja, tako nekako nekaj nad polovico kranjske dežele. Na tej zemlji je 200.000 prebivalcev. Ogromna večina so mohamedanci in Rumuni, Bulgarov je jako malo. Rumunija dobi na tej zemlji pet mest: Silistrio, Tuturkaj, Dobrič, Balčik in Kavarno. Največje mesto je Dobrič s 24.000 prebivalci. Balčik je pa važna trgovska luka. Rumuni so prišli do te zemlje jako poceni, brez vsake vojske. Bulgarija se seveda ni mogla ustavljati, ker je imela preveč posla s Srbi in Grki.

Grki, Srbi in Bulgari.

Nekoliko bolj težka in zamotana stvar je med drugimi sovražniki Bulgarske, med Grki in Srbi. Oboji zahtevajo veliko, ker so morali veliko žrtvovati za vojsko. Sklicujejo se na bojne uspehe, ki so jih dosegli dosedaj in grozijo Bulgarom z novo vojsko, ako se ne udajo. Bulgarom res ne bo preostalo drugega, kakor da se udajo. Če bi namreč Srbi in Grki še enkrat močno pritisnili z orožjem, ni dvoma, da so v

14 dneh v Sofiji in bi potem narekovali sami mirovne pogoje.

V torek dne 5. avgusta ob 12. uri opoldne je potekel rok petdnevnega premirja, ki se je bilo sklenilo med Bulgarijo na eni ter Srbijo in Grčijo na drugi strani. Ker se pa do tega dne med vojskujočimi se državami ni mogel skleniti mir, so pooblaščenici teh držav na predlog Rumunije sklenili, da podaljšajo premirje še za tri dni, tekom katerih upajo, da se vsaj v glavnih stvareh sporazumejo. Tekom premirja se je med vojskujočimi se državami doseglo precejšnje zblizanje. Srbija in Grčija, ki sta med seboj zvezani, sta izpočetka od Bulgarije zahtevali, naj jima odstopi vse ozemlje, katero meji reka Struma doli do mesta Makri na egejskem morju, tako da bi Bulgariji od Makedonije ostal samo hmelniški in neurokopski okraj, ob Egejskem morju pa edino pristanišče Dedeagač. Bulgari so nasprotno predlagali, naj bi šla meja na severu tako, kakor so že pred vojsko s Turčijo zahtevali, le Veleš naj bi dobili Srbi. Potem naj bi pa meja šla celo čez Vardar v loku okoli Soluna in naj se konča v orfanskem zalivu. Nato so Grki odnehali v toliko, da ne zahtevajo več egejskega obrežja od Kavale do Makrija. In Srbi so sporazumno s tem opustili zahtevo po za Bulgare zelo važni dolini Strume. Bulgari pa so, kakor se zdi, umaknili svoj predlog, da bi se bulgarsko ozemlje raztezalo tudi na desni breg reke Vardar, vzdržujejo pa zahtevo, da bi Kočane in Štip pripadala Bulgariji. Toda zaupno se izve, da vztrajajo Bulgari pravzaprav le še na Pejčevu in Radovištu. Strumico pa so pripravljene pustiti Srbom, kakor so baje tudi voljni priznati Grkom Seres, Demir-Hissar in Dramo.

Ostane torej le še vprašanje pripadnosti Kavale, glede katere nočejo ne Grki ne Bulgari odnehati. Bulgari se zelo trudijo na podlagi odstopitve zemljišča Tuturkaja — Balčik skleniti z Rumunijo končni mir. Toda Rumunija stoji nepremakljivo na stališču, da se njene pogodbe z Bulgarijo podpišejo šele, ko sklene Bulgarija mir s Srbijo in Grčijo. Značilno je, da se bulgarski delegati prizadevajo pridobiti zase tudi Srbe, da bi ti prisilili Grke, naj odnehajo. Ali Srbi niso tako kratkovidni, da bi se temu udali, dasi si zelo žele izboljšati razmere z Bulgarijo. Bulgarija upa, da bo glede Kavale imela na svoji strani: Rusijo, Avstrijo in Italijo, ki naj bi mirovno pogodbo v zvezi z ostalimi velesilami v prilog bulgarskim željam popravile, toda Grki imajo baje za seboj Francijo, Anglijo in Nemčijo in vrh tega Rumunija ni nič kaj voljna podvreči bukreški mir končni odobritvi Evrope. Bulgari bi morali tudi pomisliti, da je njihova skrb vreči Turke iz Odrina, kajti tudi v tem oziru jim Rusija ne bo mogla veliko pomagati.

Izgube v dosedanjih bojih.

Izgube druge balkanske vojske so do sedaj že samo po povprečni ceni str-

hovito velike. V kolikor so znani podatki, znašajo izgube pri srbski severni armadi 5000 do 60000 mož, pri glavni srbski armadi pa kakih 25.000 mož in več tisoč mož, ki so umrli za kolero. Grške izgube štejejo do bitke pri Džumaji na 16.000 do 18.000 mož in so narasle po tej strašni bitki na najmanj 28.000 mož.

Mnogo večje so izgube Bulgarov. V prvi polovici julija je bilo 30.000 mož v bolnišnicah. Kakih 12.000 do 15.000 mož je padlo v bitki ob Bregalnici in bulgarska vojska generala Ivanova je izgubila do bitke pri Džumaji skoraj 20.000 mož in kakih 8000 ujetnikov in 100 topov. Bulgari so tedaj izgubili skupaj kakih 80.000 do 90.000 mož, Srbi in Grki pa 60.000 do 70.000 mož. Tudi Črnogorci, ki so poslali v boj 12.000 mož, so izgubili skoraj 2000 mož.

Bulgarske izgube so tedaj dosegle v drugi vojni že isto višino, kakor v prvi, dočim so Srbi in Grki v prvi balkanski vojni imeli komaj polovico izgub, kakor so jih imeli v drugi balkanski vojni.

Uspehi grške armade.

Grška armada se je morala boriti z bulgarsko redno vojsko, ki je štela do 120 tisoč mož in z več tisoč bulgarskimi prostovoljci. V rednih bojih je prekoračila grška armada 300 km na zelo težavnem, goratem ozemlju, ki je za obrambo zelo pripravno in zato težavno za tistega, ki napada, Grki so z bajoneti zavzeli postojanke, ki so se zdele nepremagljive. Grki so morali očistiti od sovražnika gorovje Maleš in Perim, kjer so morali grški vojak plezati 1500 do 2000 metrov visoko. Bitk je bilo 22, v katerih so vseskozi Grki zmagali. Najvažnejše so bile bitke pri Kilkišu, Demirhisaju in Kosturni, v prelazu Kresna, pri Limitliji in pri Džumaji. Grška armada je zasedla mesta Kilkiš, Dojran, Gevgeli, Demirhisar, Strumico, Petrici, Seres, Dramo, Pečevo, Melenik, Mehomio, Nevrokop, Kavalo, Ksanti, Dedeagač, Laško pristanišče, Makri, Maronio, Gülmüldšin in Džumajo. Ujetih je bilo 10.000 Bulgarov, ubitih in ranjenih 25 do 30.000, zarubili so Grki Bulgarom 120 topov, veliko pušk, municije in živil.

Turki in Bulgari.

Najlepšo vlogo v tej vojski pa igrajo Turki. Kakor hitro so odšli bulgarski vojak iz Tracije v Makedonijo na boj proti Srbom in Grkom, so prišli Turki na lepem za njimi in zasedli zopet vse kraje, katere so si Bulgari v prvi vojski z neprimerno neustrašenostjo priborili. Danes je zopet velik del Tracije z mestom Odrinom vred v turških rokah. Turki so zajeli v Odrinu 230 topov, 50.000 pušk in mnogo streliva. Odrin noč in dan zopet utrjujejo. Popravljajo trdnjave, delajo žične ograje in kopljejo jarke. Obenem so zbrali nad 200.000 mož močno armado in se rotijo, da ne puste več Odrina za nobeno ceno. Kdor ga hoče imeti, pa naj ga vzame. Bulgari bodo imeli s Turki še velike komedije. To je čisto izključeno, da bi jih mogli sami pregnati iz Odrina.

VOLITVE NA GORIŠKEM.

Deželnozborske volitve na Goriškem so sedaj končane v splošni kuriji.

v kmečkih občinah in v mestni kuriji. Na slovenski strani so izvoljeni: 8 neodvisnih poslancev oziroma liberalcev in 3 poslanci S. L. S.. Na laški strani je izvoljenih 6 krščanskih Lahov. V mestni kuriji na Furlanskem so še ožje volitve med 4 krščanskimi kandidati in 4 liberalci. Najbrž bodo izvoljeni liberalci. Slovenski liberalci so zmagali komaj s par glasovi. Volitve bi tudi na slovenski strani vse drugače izpadle, ako bi pristaše stare struje S. L. S. ne bili volili liberalcev.

AVSTRIJA ZVIŠA ŠTEVILO VOJAKOV.

Leta 1912. je bilo potrjenih v naši državi v vojake: v naši polovici 78.003 fantje, na Ogrskem 57.997, deželnih brambovcev v naši polovici 20.715, ogrskih brambovcev (honvedov) 17.500; skupaj torej 174.215 mož. Število naših rekrutov se bo zmeraj višalo, tako da bo doseglo l. 1917. od državnega zbora potrjenih 220.000 fantov. Avstrijska armada bo štela tedaj leta 1917 nič manj kakor 460.000 služočih vojakov. Gospodje na Dunaju pa pravijo, da je to število premajhno in nameravajo zvišati armado še za kakih 60.000 rekrutov, tako da bo štela naša armada v miru 520 tisoč mož.

VELIKI KRAVALI V MESTU TURINU NA LAŠKEM.

Pretekli teden je v Turinu zaradi zvišanja mestne doklade in podraženja živila 2000 trgovcev zaprlo prodajalne. V vseh tovarnah so delavci stopili v stavko. Ko sta hotela dva trgovca pod policijskim varstvom odpreti trgovino, se je zbralo na tisoče ljudi, ki so razdajali tlak, pobili šipe in zahtevali, naj župan takoj odstopi. Županova žena, ki je ločena od njega, je agitirala na javnih trgih proti možu in mu očitala osebne in uradne grehe. Mesto je bilo v obsednem stanju. V mestni hiši so organizirali prodajo najpotrebnejših živil. Zandarji in vojaki so patrolirali po ulicah in več kakor sto oseb zaprli.

Listek

Kako je župnik izpreobrnil svoje župljane.

(Po Daudetu.)

V Kukunjanu je bil za župnika gospod Martin. Bil je dober kakor kruh, čist kakor zlato in svoje Kukunjance je ljubil po očetovsko. Za njega bi bil Kukunjan raj na zemlji, ko bi ga hoteli župljani vsaj nekoliko ubogati. Toda v spovednici je pajek razpredel svoje mreže in na sveti velikonočni praznik so mu skoro vse hostije ostajale v ciboriju. Ubogemu župniku je krvavelo srce in vsak dan je prosil Boga, naj ga pusti vsaj še tako dolgo pri življenju, da pripelje svoje izgubljene ovčice zopet v varno zavetje nazaj.

In Bog ga je uslišal. Poslušajte, kako.

Neke nedelje stopi župnik med mašo po evangeliju na prižnico in začne tako-le govoriti:

»Bratje v Gospodu,« pravi, »ako mi hočete verjeti ali ne, je v vaši volji. Bilo pa je tako: preteklo noč sem prišel jaz, ubogi grešnik, pred rajska vrata. Potrkam in sveti Peter mi pride odpirat.

»A, vi ste, častiti gospod Martin,« mi pravi, »kaj pa je vas pripeljalo tu gori, v čem vam morem postreči?«

»Ljubi sveti Peter, vi, ki imate v oskrbi nebeški zapisnik in nebeške ključe, povejte mi, koliko imate Kukunjancev v nebesih!«

»O, prav rad vam ustrežem, gospod Martin. Kar sedite, pa bova skupno pogledala to stvar.«

In sveti Peter vzame knjigo, jo odpre in si natakne očala.

»Torej Kukunjanci pravite; Ku... Ku... Kukunjan, aha, je že tu! Kukunjan! Še čisto prazna stran je, gospod Martin, niti ene kukunjanske duše nimamo tu.«

»Kako? Da ni nikogar iz Kukunjan na tu? Prav nikogar? Ni mogoče! Pogledjte vendar bolje...«

»Nikogar ni, sveti mož; lahko sami pogledate, če menite, da se jaz šalim.«

Tedaj sem se jaz, ubogi grešnik, razjokal in s povzdignjenimi rokami prosil za vas usmiljenja. Sveti Peter mi pa pravi:

»Ne jemljite si tega, gospod Martin, prehudo k srcu, kajti to bi vam utegnilo škodovati na zdravju. Saj to pravzaprav ni vaša krivda. Sicer se vaši Kukunjanci najbrž še čistijo v vicah.«

»Ah, za božjo voljo, dobri sveti Peter, dajte, da jih morem vsaj videti in jim reči tolažilno besedo!«

»Rad, prijatelj... Čakajte, pa obujete prej te cipele, kajti pot ni ravno lepa... Dobro torej... Idite po tej poti naravnost naprej. Tam doli, vidite, se obrnite v stran in videli boste srebrna vrata in na vratih polno črnih križev... Tam trkajte, dokler vam ne pridejo odpirat. Torej z Bogom, gospod Martin, bodite zdravi in veseli!«

Jaz pa sem dolgo, dolgo stopal nizdol. Ah, to vam je bila pot! Kurja polt me oblije, kadarkoli se spomnim nanjo. Ozka pot, s skalami posuta in trnjem, med katerim so sikale strupene kače, me je pripeljala do srebrnih vrat.

»Tek, tek!«

»Kdo trka?« se oglasi hripav, žalosten glas.

»Kukunjanski župnik.«

»Kdo?«

»Župnik iz Kukunjan.«

»A tako... Vstopite!«

Vstopil sem. Velik, lep angel s kot noč črnimi perutnicami, v solnčno bliščeči obleki, z dijamantnim ključem ob pasu, je pisal, hitro pisal v veliko knjigo, še večjo, kot je bila ona svetega Petra...

»Kaj hočete in česa želite?« me vpraša angel.

»Lepi angel božji, zvedel bi rad... zelo sem radoveden... če imate morda tu — kakega Kukunjanca.«

»Koga?«

»Kukunjanca, iz Kukunjana, kjer sem jaz za župnika.«

»A! Vi ste gospod Martin, kaj ne?«

»Da, gospod angel!«

»Torej Kukunjan pravite...«

In angel je odprl knjigo in jel listati po njej, zraven pa močil prst v gobo, da so se listi hitreje in gladkeje obračali.

»Kukunjan,« reče slednjič angel in globoko vzdihne... »iz Kukunjana ni pri nas nobenega, gospod Martin.«

»O Bog! Torej nikogar iz Kukunjana. A kje naj bi neki bili, za božjo voljo?«

»Ej, sveti mož, v raju so! Kje pa naj tudi bodo drugje?«

»Toda iz raja ravnokar prihajam.«

»Tako?«

»In tam jih tudi ni... O Kraljica angelov!«

»Ako jih, gospod župnik, ni ne v nebesih, ne v vicah, potem so pač...«

»Sveti Križ! O Jezus, sin Davidov! Ah, ah, je li mogoče?... Se je li mar sveti Peter zlagal?... O ne, to ni!... Ah, jaz revež! Kako naj grem jaz v nebesa, ko pa mojih Kukunjancev ni tam.«

»Slišite, gospod župnik Martin, ako že hočete to stvar na vsak način zvedeti, pa pojdite po tej poti, a hitro tecite, ako morete... Na levi boste zagledali velika vrata in tam boste zvedeli vse. Bog z vami!«

In angel je zaprl vrata.

Jaz pa sem krčnili iznova na pot, ki je bila od tu dalje vsa z žerjavico posuta. Opetekal sem se kakor pijan in pri vsakem koraku sem se spodtaknil. Pot mi je v curkih lil z obraza in po telesu in žeja me je mučila, da je bilo joj... Toda nog si vendar nisem sežgal, za kar gre hvala pred vsem cipelam, ki mi jih je dal sveti Peter.

Po dolgem opotekanju in izpodtikanju sem vendar zagledal enkrat na levi strani vrata, a to niso bila navadna vrata, ogromen portal, na široko odprt kot yhod v velikansko peč. Otroci moji, groza me je spreletela. Tam nihče ne vprašuje po imenu, tam nimajo nikakega zapisnika. Bratje moji, tam dero trumoma skozi odprta vrata, kakor derete ob nedeljah vi v gostilne.

Pot mi je curkoma lil po obrazu in vendar me je stresla mrzlica ob tem pogledu in lasje so se mi ježili. Duh po ožganem in pečenem mesu mi je dražil nos; nekak tak duh je to bil, kakor kadar naš kovač Elija žge in pritiska podkev na konjsko kopito. Zadušiti me je hotelo v tem smrdnem, gorečem ozračju. Na uho so mi doneli grozni glasovi, kriki, vzdihovanja in kletve.

»No, boš šel notri že enkrat, ali ne?« se zareži naenkrat nad menoj rogat hudobec in me nemilo oplazi z vilami.

»Jaz? Jaz ne grem notri, ker sem božji prijatelj.«

»Prijatelj božji si, tako? Garjevi pes, kaj hočeš pri nas?«

»Prišel sem... prišel... ah! Komaj

se še držim na nogah. Prišel sem od daleč, da vas vprašam, če... če je morda... če imate morda slučajno tu kakga Kukunjanca.»

»Ej, prijatelj, kako si ti vendar neumen, ki še ne veš, da je ves Kukunjan tukaj. Le poglej malo notri, črni krok, da boš videl, kako dobro se godi tvojim ljublim Kukunjancem...«

In v sredi strašne grmade sem videl mnogo znancev. Videl sem dolgega Petelina, tistega — saj vi ste ga še vsi poznali —, ki je bil vedno pijan in se neprestano nosil nad svojo ubogo ženo. Zraven sem videl Katarinko, tisto malo beračico, katere greh je še vam vsem v dobrem spominu. Potem je bil tam Smoletov Paškol, tisti, ki ni nikoli ničesar kupoval, ampak si kar tako preskrbel vse, potem Babiška, ki si je vsako leto toliko blaga nabrala po polju, ker je smukala snope. Dalje sem videl Dolinška, ki je še celo vodo iz svojega vodnjaka za drag denar prodajal, in videl sem tudi Krivca, ki je nekoč, ko sem nesel sveto Rešnje Telo, ošabno stopal mimo s klobukom na glavi in s pipo v kljunu. Bil je grozno prevzet in za procesijo se menil takrat toliko kot za psa. Dalje je bil tam Klavec s svojo Žefo, potem Jaka, Peter, Tone...»

Ginjani in smrtnobledi so poslušali, jeli vzdihovati, ko so peklo videli odprto na stečaj in v njem ta očeta, oni mater, ta brata, sestro, oni sina ali hčer...

Župnik Martin je zopet nadaljeval: »Sami uvidite, otroci moji, da tako ne more in ne sme iti dalje. Jaz sem odgovoren za vaše duše in jaz vas hočem in moram odvrniti od prepada, kamor drvide kot obsedeni. In jutri takoj začnemo z delom, ki nas čaka že toliko časa. Najprej vam hočem razložiti red, kajti kdor hoče kaj storiti, mora delati po gotovem redu. Šli bomo lepo po vrsti, kakor so hiše v Trsti.

Jutri, v ponedeljek, bom spovedoval starce in starke. To bo šlo hitro.

V torek otroke. Ne bo dolgo zamudilo.

V sredo fante in dekleta. To se bo najbrž dolgo zavleklo.

V četrtek može. Bomo obravnali bolj na kratko.

V petek žene. A povem vam, da mi ne pravite celih storij.

V soboto pride na vrsto mlinar!...

En dan ne bo preveč za njega samega.

In če bomo v nedeljo vse končali, bomo zopet lahko enkrat pošteno veseli in zadovoljni. Glejte, otroci moji, kadar je žito zrelo, se mora požeti, kadar je vino nehalo vreti, se mora piti, kadar je perilo dosti umazano, se mora oprati. To je vse, kar vam želim. Amen.»

Kakor rečeno, tako storjeno. Mnogo luga se je takrat porabilo, da so se oprale duše Kukunjancev. Od tiste znamenite nedelje dalje so pa postali Kukunjanci po svojem lepem življenju daleč na okoli znani.

In dobremu gospodu Martinu se je sanjalo tisto noč, da stopa v sredi svojih

župljanov v sijajni procesiji med prijetnim vonjem sveč in prižganega kadila in med slovesnim »Te Deum« po bajno razsvetljeni cesti v božje mesto.

To je, kar sem vam mislil povedati o Kukunjancih. Zvedel sem to od nekega, po vsej deželi znanega berača in ta je zopet to zvedel od kakega drugega svojega pajdaša in tako dalje.

Leto 1812.

(Doživljaji francoskega vojaka.)

(Dalje.)

Nadaljevala sva svojo pot po gozdu z veliko težavo in sva prišla čez dobre četrte ure na precej široko pot, ki je vodila prav v isto smer, kamor sva bila namenjena tudi midva, da bi prišla na veliko cesto. Ta po najinem sklepanju ni mogla biti oddaljena od naju več kot dve do tri ure.

Zdaj sem se počutil mnogo boljše in nisem korakal več zmirom s sklonjeno glavo. Pogledal sem tudi večkrat okoli sebe in ko sem tako enkrat pogledal Pikarta, sem zapazil, da je po obrazu ves krvav in da mu krvave ledene sveče vise po bradi. Prestrašen ga vprašam, kaj mu je in ali ni morda bolj nevarno ranjen, kakor misli. Toda on je odgovoril samo, da ga je veja dregnila v njegovo kučmo in ko si jo je popravi, da mu je naenkrat začela teči kri. »Pa to,« je dejal, »ni nič posebnega, zvečer bo časa dovolj, da se pobrigam za to stvar.«

Da bi prišla hitreje naprej, sem rekel Pikartu, da bi bilo pravzaprav mnogo bolj pametno, če bi jezдила, makar je on odgovoril: »Poskusiva!« Obstala sva takoj, vzela s konja težko leseno sedlo in sva mu pustila samo odejo, ki je ležala pod njim. Nato sva ga zajezdila oba, Pikart spredaj, jaz odzadaj; vsak še en požirek iz steklenice, puški v roke — in napotila sva se naprej.

Bila sva oba prav zadovoljna; konj je šel včasih korakoma, včasih je pa tudi tekkel, kakoršna je pač bila pot. Po nekem takem teku je Pikart konja mahoma ustavil in zaklical: »Tisoč strel, kakšen hrbet in rebra pa ima vendar ta azijska mrha?« Pri tem se je drgnil po stegnih in vprašal mene: »Povejte mi, prosim Vas, ali vi nič ne čutite?« Smejal sem se in rekel: »Da, Bog vedi, zdi se mi, da se hoče to kljuse nad nama maščevati za smrt svojega gospodarja.« — »Ha, ha,« je odgovoril v smehu oni, »potem mu pa le privoščiva, da še nekaj časa teče. Pomagajte mi, gospod seržant, da spravim pod sebe konec svoje suknje, ker sicer ne vzdržim.«

Ko je bilo to v redu, smo šli korakoma naprej in tako dospeli do ceste, ki je najino pot presekala in katero sva midva smatrala za glavno, veliko cesto. Preden pa sva se napotila po nji,

sva se hotela prepričati, če je res prava; zato sva stopila s konja in začela opazovati okolico.

To opazovanje je utrdilo najino prepričanje, kajti povsod so molela iz snega mrtva trupla. Bilo je jasno, da je po tej cesti morala bežati francoska vojska. Obenem pa sva zapazila na cesti tudi sledi čete, obstoječe iz jezdecev in pešcev, ki je šle pred kratkim morala iti tod mimo. To je mogel biti samo ruski vojaški oddelek, ker je marširal v popolnem redu. Sklepala sva, da je bila ta četa predstraža ruske armade, ki je zasledovala našo vojsko. Pred nama in za nama so se nahajale torej še ruske čete, in vsak trenutek sva morala biti pripravljena, da zagledava prednje oddelke ruske armade, ki je korakala za predstražami. Kaj naj storiva? Ceste nisva smela zapustiti, to je držalo kakor pribito. Premišljevala sva na vse strani. Končno pravi Pikart: »Veste kaj, nekaj sem si izmislil. Imenitna misel! Oba zopet zasedeva konja, jaz z obazom naprej, Vi z obrazom nazaj, tako torej, da se bova dotikala s hrbti. Na ta način bova tvorila predstražo in zadnje krilo. Jaz bom videl vse, kar bo prišlo od spredaj, Vi pa glejte čez rep in pazite odzadaj.«

Oh tej misli sem zopet občudoval vojaško izvedenost svojega tovariša. Takoj sva se lotila izvedbe; res je trajalo dokaj časa, toda končno se mi je vendarle posrečilo, in tako sva tvorila, kakor se je Pikart dobrovoljno izrazil, dvoglavega orla z dvemi očesi spredaj in z dvemi odzad. Preden pa sva v tem bojnem stanju nastopila svoj pohod, sva se pokrepčala vsak z eno merico iz steklenice, obenem sva si pa tudi sveto zagotovila, da se ostanka dotakneva le v skrajni potrebi. Nato je Pikart pognal konja in naprej nas je peljala pot skozi temni, molčeči gozd.

Sever je iznova zečel briti in je »zadnjemu krilu« tako pihal v obraz, da je to »zadnje krilo« že začelo štrajkati. K sreči je bilo obzorje jasno in čisto, cesta pa ravna, tako da se je videlo daleč in se ni bilo bati nevarnih presenečenj.

Čez nekaj časa smo zadeli na sedem kmetov, oblečenih v ovčje kožuhe, ki so stali ob robu gozda. Voščili so nam po poljsko: »Dober dan!« in so bili jako veseli, da vidijo Francoze. Izvedela sva od njih, da so poklicani k vojakom, da Rusi sploh prebivalce kar trumoma kličejo pod orožje in da so na potu k Rusom v mesto Minsk. V vseh vaseh da se nahajajo kozaki, ki z biči naganjajo kmete v tiste kraje, ki so za zbiranje določeni.

Ko sva se od kmetov ločila, sem vprašal Pikarta, je-li razumel vse, kar so pripovedovali, posebno glede Minska, kjer se je nahajala naša največja zaloga živil. On je potrdil in menil, da so Avstrijci Francoze skoraj gotovo izdali in da so morali pač zatisniti obe očesi, če so Rusi res v Minsku. Tako je še nekaj časa govoril o bojnem položaju, toda naenkrat ustavi konja in

vpraša: »Poglejte, ali ni to pred nama vojaški oddelek?« Res sem zapazil v daljavi na belini snega nekaj temnega, ki je pa v naslednjem trenutku zopet izginilo; kmalu nato sem razločeval čete, ki so se vzpenjale iz neke globine. Nekaj ljudij je jezdilo naprej in te sva kmalu spoznala, da so kozaki; bila je torej ruska četa. Takoj sva zavila v gozd, pa komaj je konj naredil par korakov, se je vdrl do prsi v sneg; jaz sem padel doli in potegnil tudi Pikarta, ki sem se ga držal, s seboj na tla. Med tem, ko sva se midva kobacala iz snega, je porabilo kljuse priložnost in jo je urno mahnilo — hvala Bogu — v gozd. Midva sva šla za njim in sva ga našla pri nekem drevesu, kjer vsled goščave ni mogel naprej; tam je stal popolnoma mirno in glodal drevesno skorjo. Privezala sva ga k drevesu, nato sva pa sklenila, da se oddaljiva od nje, ga kolikor mogoče daleč, ker sva se bala, da naju ne bi izdal. Poiskala sva si skrivališče blizu ceste, da bi lažje opazovala sovražnika; ko sva bila tako na varnem, vpraša Pikart: »Seržant, kaj pa steklenici se je li kaj pripetilo?« — »Ne, moj ljubi,« sem mu veselo odgovoril, »cela je in nepokvarjena, hvala Bogu.« — »No potem,« je dejal s prebrisanim nasmehom, »bi dejal, da si privoščiva vsak eno merico, saj sva zares v skrajni potrebi in nevarnosti.« To je bilo govorjeno meni prav iz srca, in tako sva zvrnila vsak eno merico. Ko sva vse zopet pospravila, sva očistila najini puški snega in ju pripravila za strel.

Četa se je bila medtem že precej približala. Pred njo je jezdilo deset do dvanajst Tatarov, oboroženih deloma s sulicami, deloma z loki in puščicami; na obeh straneh ceste so v dolgi vrsti korakali kmetje, oboroženi zelo slikovito; v sredi se je pomikalo do 200 francoskih vojakov, ki so bili ujeti. Mnogi izmed njih so bili ranjeni, nekateri so nosili roko v obvezi, skoraj vsi pa so se, oprti na debele gorjace, komaj premikali naprej. Mnogo se jih je prav pred nama zgrudilo na tla. Kmetje so jih morali na zapoved Tatarjev tepsti, tudi Tatarji so jih dregali s svojimi sulicami. Toda vse to ni pomagalo; ubogi režeži se niso mogli dvigniti. Midva sva trepetala od razburjenosti pri tem prizoru; Pikartov obraz je bil od srda tako spačen, da sem se opravičeno bal: »Vsak trenutek se lahko vrže na te zverine.« Med tem prijezdi v diru častnik in zaukaže, naj četa obstoji. Nato je po francosko ogovoril tiste, ki so ležali na tleh in jih vprašal, če ne morejo več naprej, nakar je eden izmed njih odgovoril: »Ne, ne moremo več.« Nato je vzkljnil s slabim glasom: »Oh, pustite nas, da tu umremo!«

»Nikakor,« jih je tolažil častnik, »vozovi bodo kmalu tukaj in takrat hočem skrbeti, da dobe vsaj najbolj slabotni izmed vas prostore na njih. Sploh pa bi se vam tudi pri vaših ne godilo bolje, kajti Napoleon z vso svojo gardo je sedaj gotovo že ujet, ker so mostovi

čez Berezino vsi porušeni in vsled tega nikakor ne more ubežati.«

Kmalu nato so prišli vozovi z ranjenci; častnik je zaukazal najslabotnejšim, naj gredo na voz; ko so jih spravili gori, se je četa z vozovi začela pomikati naprej.

(Dalje sledi.)

Draginja kruha in zadruginištvo.

V zadnjem »Domoljubu« sem označil, kdo povzročuje draginjo kruha, in izrekel misel, da bi se moralo dovoliti za naše dežele nekaj carine prostega uvoza pšenice. Do tega uvoza naj bi imele pravico samo zadruge, da bi tako imele od tega korist res potrebni in ne — trgovci.

V Dalmaciji in Kvarneru so prejšnje čase pograbil trgovci ves carine prosti uvoz koruze in ječmena, zlasti, kjer imajo sami neomejeno moč v občinah. To se sicer še sedaj dogaja, vendar jih je rastoče zadruginištvo izpodrinilo. Predvsem so v južni Dalmaciji, v budvanskem, kotorskem in ercegovskem okraju dobile v roko večji del uvoza koruze »srpske zemljoradničke zadruge«, ki so se pričele snovati leta 1903., in jih je bilo lani že 20. Urejene so tako, da se člani že naprej zavežejo, koliko blaga bodo vzeli. Zadruga potem naroči po kolikor mogoče nizki ceni toliko blaga. Ko to pride, se takoj razdeli med člane v množini, kolikor so se zavezali vzeti. Na ta način zadrugi ne ostane nič blaga; stroški so jako majhni; tudi ji ni potreba imeti velikega kapitala, ker člani povečini takoj, ali pa vsaj na jesen poravnajo dolg. (Deleži znašajo po 48 K.) Zadruga ima glavni posel samo spomladi in do prvih domačih pridelkov. Ne rabi ne poslovođij ne drugih uslužbencev, zato dobro izhajajo. Da so koristne, priča to, da trgovci tožijo, da s koruzo kmalu ne bo vredno trgovati. Zlasti v okraju Budva imajo zadruge vse v svojih rokah. Izmed hrvaških zadrug deluje izvrstno »Kotarska zadruga« v Metkoviću. Ta dobiva žito iz Slavonije in Banata čez Bosno. Vodijo je frančiškani. Prodaja se samo v večjih množinah. Male tehtnice niti nimajo. Člani pridejo po žito v zadrugo, više ob Neretvi pa stoje mlini, kjer lahko takoj zmeljejo. Dobe vedno zdravo blago po najnižjih cenah. Zadruga kupuje iz prve roke, dočim je šla preje vsa trgovina preko Reke in Trsta, in se je tako yse znatno podražilo.

Poslovanje teh zadrug sem navedel zato, ker sem prepričan, da bi bilo koristno, ko bi tudi naše zadruge začele uvajati trgovino z žitom, predvsem s pšenico in koruzo.

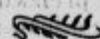
Dosedaj se skoro ves konsum moke uvaža iz Ogrskega, kar pospešuje ogrsko mlinarsko industrijo in daje Ogrom lep zaslužek. Naše mlinarstvo pa nazaduje. Dokler so naši kmetje pridelali

doma toliko žita, kolikor so ga potrebovali, cveteli so naši vodni mlini. Sedaj jih je pa vedno manj, ker ni melje! Ko bi naše zadruge začele uvažati žito za svoje člane, povzdignila bi se nazaj mlinarska obrt. Kmetje bi imeli tečnejšo moko in dobre otrobe, in to cenejše, kakor je ogrska moka. Veliki mlini razdele namreč moko v več številkih. Doseženo je pri tem to, da je moka nizkih številkih jako bela, a malo redilna; dočim ima moka visokih številkih več redilnih snovi, a je manj užitna, včasih grenka. Vendar pa eni ali drugi manjka ene ali druge redilne snovi, ki jo ima pšenica, ker se ta pri deljenju v razne vrste razdeli. Domača moka bi pa bila enotna, zato bi imela vse redilne snovi. — Poleg tega so konsumenti dostikrat prevarani, ker trgovci znajo številke tudi ponarejati. Iz številke 2 napravijo številko 1 ali celo številko 0 itd.! Pri pšenici se pa ne da nič ponarejati. — Enako se ponarejajo tudi otrobi. Mešajo se posebno z riževimi odpadki, ki se dobijo po zelo nizki ceni, a nimajo nič redilnih snovi v sebi. Ko bi se žito doma mlelo, bi vse to odpadlo. Zadruge bi lahko kupovale iz prve roke. To posebno, ker mislijo hrvaške zemljoradniške zadruge v Hrvatski in Slavoniji organizirati zadrugi izvoz žita. Našim zadrugišnikom bi prišla v prid dobiček žitnega trgovca in velemlinarja, ker so stroški domače mlitve prav majhni. Poleg tega bi pa imeli tudi pristno blago.

V krajih, kjer ni primernih mlinov, bi se lahko osnovali zadrugi mlini. V Čresu (istrski otok) imajo tak zadrugi mlin za koruzo, enak mlin obstoji tudi v Labinu v Istri. — Vse to bi znižalo cene kruha na deželi.

Zadrugišnim potom bi se dalo doseči znižanje cen tudi v mestu. Naši meščani bi si lahko snovali zadrugi pekarne. Naši peki sami bi se morali organizirati v zadrugah. Imeli bi lahko zadrugi pekarstvo. Koliko bi se zmanjšali režijski stroški! Sedaj peče vsak pek v svoji peči. Če bi bili organizirani v zadrugi, pekli bi na enem kraju, v zadrugi pekarni. Prihranili bi pri kurivu, trebalo bi manj moči itd. V Ljubljani n. pr., kjer se porabi dosti kruha, mogli bi peki poleg pekarne imeti tudi lasten zadrugi mlin. Uspeh tega bi bil še večji, če bi pristopili vsi peki po deželi in rabili samo moko lastnega mlina. Ko bo začela poslovati deželna elektrarna, bi se to lahko izvedlo. V Budimpešti imajo peki svoj mlin, ki dela z glavnico 1,800.000 kron. Lani je izplačal 6% dividendo.

Samo z izključenjem nepotrebnih posredovalcev bi bilo mogoče doseči znižanje cen živilom. Drugače je pa vsak napor zastonj. L.

Vzgoja kmečke hiše.

Na starših je ležeče, če so sposobni svojo deco vzgojiti v kmečkem duhu. Predvsem pa je poklicana mati, da s

svojim vplivom utrdi otrokom ljubezen do kmečkega stanu. Dečki in deklice se morajo vzgojiti v domačem, nepokvarjenem duhu, ki veje v naših kmečkih družinah. Kako naj ljubijo kmečki otroci stan svojih staršev, od katerih slišijo vedno le pritožbe čez kmečko delo in kmečko življenje? Kdo naj spoštuje stan, o katerem ne sliši ničesar dobrega in lepega, ampak same slabosti in težave? Otrokovo srce je jako sprejemljivo in kakršna so njegova prva čustva, taka navadno ostanejo. Če mora sin ali hči dan za dnevom poslušati večne pritožbe svojih staršev čez kmečki stan in da ni ničesar slabšega na svetu, kakor kmet ali kmetica, ali ni popoluoma maravno, da se otrokova glava in domišljija napolni s takimi podmenami? Na ta način se izpodkopa kmečki stan v najtrdnjših koreninah. Ali naj na ta način spoštuje otrok stan svojih lastnih staršev? Ni mogoče. S takim govorjenjem in pritožbam se zamori v mladini veselje in spoštovanje do kmečkega stanu. Ni čudno, da se kmečka mladina ne zanima za svoj stan in se ogiblje kmečkega dela.

Gorje staršem, ki pred svojimi otroci zaničujejo kmečki stan in ga podcenjujejo! Oni vzgojujejo svoje otroke za sovražnike kmečkega stanu, ki z zaničevanjem zapuščajo rodno grudo in bežijo iz lastne zemlje. Kdor svoj lastni stan ne spoštuje, ni vreden, da od njega živi! Kdo naj spoštuje in brani kmečki stan, ako ga kmet sam ne ceni? Če so starši krivi, da njihovi sinovi in njihove hčere nimajo več spoštovanja, ljubezni in naklonjenosti do kmetijstva, kdo naj vse to popravi? Le težko spremeni človek svoje nagnjenje.

Zato mora biti dolžnost vsake kmečke matere, da vcepi že v prvih letih svojim otrokom ljubezen in spoštovanje do kmečkega stanu. Le tako in edino tako je mogoče, da raste otrokom z leti tudi njihovo veselje do kmečkega stanu. Le na ta način se bodo oklenili z vsem srcem domače zemlje in njihova ljubezen do rodne grude bo vedno večja in močnejša. Kmečka mladina se mora zavedati o važnosti svojega stanu, ker le tako bo mogla uspešno braniti svojo zemljo pred sovražniki.

Res je, da se godi dandanes slabo kmetu, a zato ne sme še obupati in izgubiti poguma. Kljub vsemu težavnemu delu in naporu, se naš kmet le s težavo preživlja. Zato pa ne sme še prekrižati rok in z žalostnim srcem gledati na svoj lastni konec. Seveda je stanje kmeta dandanes težavno in zato je še toliko bolj potrebno, da se kmečka mladina vzgoji v pravem duhu. Od posameznika se ne sme sklepati na vse! Če se enemu ali drugemu ne godi dobro, radi tega še ni ves stan za nič. Skušnja uči, da vlada v mnogih hišah, kjer gospodari revščina, kljub temu še velika ljubezen do kmečkega stanu. Nekje ob meji naše domovine živi rečna kmečka družina, katero je Bog blagoslovil s šestimi otroci. Najstarejši sin je odslužil lansko leto cesarja in najmlajša hčerka obiskuje

ljudsko šolo. V hiši vlada pomanjkanje, a kljub temu še niso slišali otroci zaničljive besede o kmečkem stanu iz ust svojih staršev. Oče, veren in vrl Slovec, je trdno prepričan, da mora njegov otrokom vstati lepši dan doma na kmetih, kakor pa kje v mestu ali v kaki tovarni. Dal Bog, da bi vsi naši kmetje tako mislili in kmalu bo zasijala kmečkemu ljudstvu boljša bodočnost!

Mlad človek potrebuje pomoči od starejših, ki so dolžni pospeševati njegovo veselje in nagnjenje do gotovega stanu. Pri kmečkem stanu je to še veliko bolj potrebno, kakor drugje. Zato naj starši skrbijo, da bodo njihovi otroci podedovali od njih spoštovanje in ljubezen do kmečkega stanu.

Dobro je, da otroci že v zgodnji mladosti spoznajo težave kmečkega stanu, pri tem pa morajo starši skrbeti, da ne izgubijo otroci poguma, ampak gojijo upanje na boljšo bodočnost. Poleg slabih strani naj se govori otrokom tudi o lepoti in prednosti kmečkega stanu pred vsemi drugimi stanovi. Skrbeti je treba, da se ne vživijo otroci v napačne misli, da je povsod boljše kakor pa na kmetih. Gotovo je, da živijo mnogi boljše od kmeta na deželi, toda srenejši in zadovoljnejši nikakor niso. Veliko pa je drugih, katerim se mnogo slabše godi nego kmetu. Tisoči in tisoči ljudi živijo po mestih v skrajni bedi, ki nimajo pozimi niti tople sobe, niti gorke obleke. Koliko je ljudi, ki morajo vsled težkega, naporega in nezdravega dela iti v rani grob! Po mestih je mnogo več gorja in revščine, kakor na kmetih. Dolžnost staršev je, da pripovedujejo svojim otrokom, da je kmečki stan najbolj zdrav in najzanesljivejši stan na svetu. Potem bo mladina ljubila svoj stan in rajše ostala doma pri kmečkem delu, kakor pa šla v mesta in tovarne.

Hude posledice

povzroče tudi lahke rane, zmečkanine, izpuščaji, otekline, kožne bolezni itd., ako se na nje pre malo pazi. V takih slučajih je neobhodno potrebno uporabljati Fellerjev rastlinski esenc fluid z znamko „Elza-fluid“, ki zabrani vnetje, čisti, hladi, razkužuje in zdravi. Naši bralci naj ga imajo vedno v hiši, kajti nič ne vemo kaj nas lahko vse zadene. Neobhodno potreben je tudi kot bolečine lajšajoče sredstvo pri revmi etc. 12 steklenic za 5 kron franko pošlje lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzargt št. 16 (Hrvatsko). Naročite lahko obenem tudi Fellerjeve odvajalne in tek vzbujajoče kroglice (6 škatljic za 4 krone) franko.

Pe — — —

Dom in svet.

Slavnostni spreved ob priliki katoškega shoda. V prihodnji številki »Domojuba« bomo priobčili več podrobnosti o slavnostnem sprevedu katoškega shoda. Za danes omenjamo, da bo udeležba velikanska. Posebno se bodo postavile naše narodne noše. Že sedaj je gotovo, da bo igralo v sprevedu deset godb. Nekatere ta sijajna mani-

festacija jezi, zato se posebno po ljubljanski okolici lažejo, da bo moral vsak, ki bo šel v slavnostnem sprevedu, plačati pet kron. To je liberalna laž. — Vstopnice za katoliški shod, za spreved, za prostor na Kongresnem trgu, pri posvetitvi Brezmadežne in za stojašče pri telovadbi v nedeljo 24. avgusta znaša za vsakega eno krono. Stroški za tako velikansko priredbo so pač ogromni in se morajo pokriti. — Doslej je naznanjenih že cela vrsta posebnih vlakov. Tudi koroški Slovenci pridejo s posebnim vlakom. Hrvatje so tudi naznanili poseben vlak. Sveto mašo na Kongresnem trgu bo pred nunsko cerkvijo daroval zagrebški nadškof dr. Bauer. Letošnji katoliški shod bo nekaj tako lepega, kar doslej pri nas še nismo videli.

Dohod Hrvatov na katoliški shod v Ljubljano. Posebni vlak iz Zagreba pripelje v Ljubljano v soboto, dne 23. avgusta ob 3. uri popoldne. Vse naše organizacije s tem opozarjamo, da takoj prično z delom, da bodo bratje Hrvatje na vseh postajah slovenskega ozemlja navdušeno in dostojno pozdravljeni.

Duhovske izpremembe. Premeščeni so gg. kaplani: Franc Žitnik, kaplan v Mokronogu, v Ljubljano za kn.-šk. tajnika; Jernej Pavlin, kaplan v Cirknici, za prefekta v zavod sv. Stanislava; Karelj Škulj iz Loškega potoka v Ribnico; A. Žnidaršič iz Zagorja ob Savi v Stari log; Leopold Turšič iz Vrhnike v št. Vid nad Ljubljano; Franc Zabret z Bleda na Vrhniko; Ivan Primar iz Zagorja ob Savi na Vrhniko; Alojzij Lunder iz Žužemberka v Srednjo vas v Bohinju; Franc Lončar iz Mirne peči v št. Jernej; Ivan Drešar iz št. Jerneja v Staro Loko; Ivan Noč iz Trebnjega v Staro Cerkev; Ivan Lobe od Sv. Križa pri Litiji za kapit. vikarja v Novo mesto; vikar Karol Supin iz Novega mesta za župnega upravitelja na Goro pri Idriji; župni upravitelj Franc Zega z Gore nad Idrijo za kaplana v Dol. vas; ekspozit Karol Rupnik od Sv. Jošta nad Kranjem za kurača na Erzelj; Josip Anžič iz Šmartina pri Kranju za ekspozita na Sv. Jošt; Martin Dimnik iz Hrenovic v Šmartin pri Kranju; Ivan Kogovšek iz Srednje vasi v Bohinju v Kranj; Matej Kozelj s Krke v Dobropolje; Valentin Jerše iz Poljan v Mengeš; Matej Dagarin iz Ribnice za župnega upravitelja v Spodnji Idriji; Janez Mrak, župni upravitelj v Spodnji Idriji, za župnega upravitelja na Ledine; Janez Pogačar iz Šmartna pri Litiji za župnega upravitelja na Dobovec; Kovič Jernej iz št. Vida v Šmartno pri Litiji; Josip Gostiša iz Trnovega v Ljubljani v št. Vid pri Zatičini; J. Klavžar iz Škocijana v Trebnje; I. Gogala iz Trnovega na Notranjskem v Trnovo v Ljubljani; Ivan Jaklitsch iz Koč. Koprivnika za ekspozita na Zdiho. — Nameščeni so čč. gg.: dr. Andrej Snaj za prefekta v zavodu sv. Stanislava; semeniški duhovniki, oziroma novomašniki kot kaplani: Fr. Hiti v Poljanah, Ivan Kete v Zagorju ob Savi, Andrej Martinčič v Hrenovicah, Fr. Plajfar na Veliki dolini, Rudolf Potočnik v Mokronogu, Jakob Širaj v Kranjski gori, Matija Škerbec v Škocijanu pri Mokronogu, Franc Šušteršič v Prečini, Josip Bulo-

vec pri Sv. Križu pri Litiji, Franc Gabrovšek v Vremah, Anton Hafner v Žužemberku, Fr. Hönigman v Hrenovicah, Franc Kokel v Zagorju ob Savi, Franc Kovačič v Loškem potoku, Franc Pavlič v Mirni peči, Gabriel Petrič na Bledu, Matej Vilfan v Cirknici, Janez Žerjav v Koprivniku na Koč., Ignacij Žganjar v Trnovem na Notranjskem.

Dvorni kaplan g. Janko Marenčič umrl. Dne 4. avgusta ob tri četrt na 2. uro je v Kranju umrl knezoškofijski dvorni kaplan gosp. Janko Marenčič.

Desetletnica papeštva Pija X. Pretekli ponedeljek je praznoval sv. oče Pij X. desetletnico svojega pontifikata. Na ta dan je bil namreč izvoljen za glavarja cerkve, rimskega papeža.

Advokat dr. Josip Kušar umrl. V ponedeljek, dne 28. julija, ob četrt na 12. uro dopoldne je naglo umrl dr. Josip Kušar, odvetnik v Kranju, v Rogoških toplicah na Štajerskem, kamor se je šel okrepčat. Pokojnik je bil rojen leta 1865. v Ljubljani kot sin bivšega državnega in deželnega poslanca pok. J. Kušarja. Kot odvetnik se je naselil v Kranju l. 1905. Dr. Kušar je bil navdušen telovadec in strasten planinec. Kot advokat ni razločeval strank. Bil je pravi demokrat, ki ni delal razlike med nižjimi in višjimi. Bil je dober oče svojem in vljuden do svojih uslužbencev. Zapušča vdovo in pet nepreskrbljenih otrok. Bodi mu zemljica lahka!

Tri zlate maše. Redka slovesnost je bila 3. avgusta t. l. v Ribnici. Trije gospodje so obhajali skupaj petdesetletnico mašništva, namreč č. g. dekan in častni kanonik Franc Dolinar, č. g. Karol Klinar, ki že nad 38 let opravlja službo v Novi Štifti, in č. g. Henrik Dejak, umirovljeni župnik, rojen Ljubljančan.

Umrla je na gradu v Bistri graščakova vdova gospa Marija Galle, rojena Mayer, stara 79 let.

Tifus v Mostah pri Ljubljani. Obbolelo je na legarju že 18 oseb, ena oseba je umrla. Skrajni čas je, da poklicane oblasti z vso odločnostjo podpirajo prizadevanje županstva v Mostah za zboljšanje ondotnih zdravstvenih razmer.

Družba sv. Rafaela za izseljence v Ljubljani se je preselila z mesecem avgustom s pisarno v »Bavarski dvor«, I. nadstropje, Dunajska cesta št. 39. Uradne ure ob delavnikih so od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.

Žalostna smrt. Preteklo sredo zvečer ob pol 8. uri so našli v »Zvezdi« v Kranju mrtvega na tleh Jožefa Židan, strojarja, doma iz Dobrunj pri Ljubljani, rojenega leta 1847. Revez je skoro celo popoldne predsedal na klopi, dokler ni zvečer umrl. Kaj je bilo vzrok smrti, ni znano. Najbrž beda.

Velikanski obisk v Postojnski jami. Posebni vlaki so pripeljali pret. nedeljo velikanske množice občinstva v našo svetovno jamo. Parnik iz Benetk je imel 960 tujcev, parnik iz Portorose 620. Dunajski posebni vlak 846, iz Opatije 1200, iz Trsta 1920, iz Celovca 670, iz Reke 1100, iz Pulja 590, iz Ljubljane 962 in še mnogo drugih vlakov, tako da je presegalo število obiskovalcev 11.000. V notranjih jamah je vladal tak naval, da se je le polagoma moglo priti

naprej. Ob bajni razsvetljavi je vladalo najboljšo razpoloženje, za kar je skrbela v prvi vrsti tamošnja godba, izvrstna jamska restavracija in kavarna. Jamska pošta je imela velikansko opravka, zakaj oddanih je bilo nad 50.000 razglednic.

Gospodinjska šola c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. V prvi polovici meseca oktobra se odpre petnajsti tečaj gospodinjske šole. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani. Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisa in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti pa se poučuje teoretično in praktično kuhanje, šivanje (ročno in strojno), pranje, likanje, živinoreja, mlekarstvo, vrtnarstvo itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino. Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku. Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 35 K, ali za ves tečaj 385 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, deset do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjsko šolo, morajo: 1. dovršiti že 16. leto; 2. le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenek; 3. znati čitati, pisati in računati; 4. predložiti zdravniško izpričevalo, da so zdrave; 5. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške; 6. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu. — Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško izpričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo do 10. septembra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. V prvi vrsti se v gospodinjsko šolo sprejemajo deklke, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostor, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel. — Prošnje za sprejem bodo rešene med 20. in 25. septembrom. — Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske. — V Ljubljani, dne 15. julija 1913.

Sprejem gojenk na deželni gospodinjski šoli v Repnjah, pošta Vodice, Kranjsko (železniška postaja Vižmarje.) Na deželni gospodinjski šoli v Repnjah se zaključí letni tečaj 25. oktobra t. l. Zimski šestmesečni tečaj pa se prične dne 5. no-

vembra t. l. in bo trajal do 25. aprila 1914. Sprejemajo se gojenke, katere so dovršile ljudsko šolo in izpolnile 14. leto. Učenke ostanejo cel čas tečaja v zavodu šolskih sester in plačajo mesečno 30 K za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo in drugo. Za obrabo pohištva in učil je plačati za cel tečaj enkrat 15 K. Prošnje za sprejem je vlagati pri vodstvu šole v Repnjah najkasneje do 20. oktobra t. l. Prošnjam je pridejati zadnje šolske spričevalo, krstni list in zavezno izjavo staršev ali njih namestnikov, da bodo obdržali gojenko skozi celi tečaj v zavodu. Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravstva, ravnanja z bolniki, spisa in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se poučuje teoretično in praktično o kuhanju, krojenju in šivanju, pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu, sadjarstvu itd. Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk. Vsi ti predmeti se poučujejo pod vodstvom šolskih sester in strokovnih učiteljev deželnega odbora.

Poučno potovanje gojenk gospodinjske šole c. kr. kmetijske družbe na Bavarsko. V nedeljo, dne 3. t. m., je odšlo 20 gojenk te gospodinjske šole z vsemi sestrami-učiteljicami pod vodstvom ravnateljice Gustava Pirca na petdnevno poučno potovanje na Gorenje Bavarsko, kjer si ogledajo slovite gospodinjske šole in seminare za učiteljice gospodinjstva v Haagu in Miesbachu, rejo sloveče miesbachške živine (simodolskega plemena), ureditev gospodinjskega pouka v Monakovem ter razne muzeje (nemški muzeji, muzej dela) in zbirke v Monakovem. To izredno poučno potovanje sta omogočila z znatnimi podporami deželni odbor kranjski in c. kr. kmetijska družba.

Ljubljanski dijak smrtno ponesrečil v Kamniških planinah. V soboto zjutraj, dne 26. m. m., je šel dijak II. državne gimnazije v Ljubljani, Petrič, sin učitelja Petriča v Spodnji Šiški, na Kamniške planine. Plezal je čisto sam po grebenih z Rinke na Skuto. Vsled velike megle ni mogel naprej in se je zato vrnil nazaj v planinsko kočjo na Kamniškem sedlu. V nedeljo zjutraj sta prišla v kočjo na Kamniškem sedlu še dva dijaka. Podali so se vsi trije zarana na Skuto. Dva sta šla po markirani poti, Petrič pa je šel z Rinke po grebenih. Med potjo so vsi trije dajali znamenja in eden drugemu s klici odgovarjali, dokler so se slišali. Njegova tovariša sta prišla srečno na Skuto, a Petriča ni bilo od nikoder. Ker ni bilo do torka nobenega glasu o njem, se je zbrala v Ljubljani rešilna družba štirih znanih turistov in ga šla iskat. Družba je začela preiskovati ledenik ob stenah Skute in Rinke. Pri zadnji največji razpoki, en meter široki, so zagledali v globini štirih metrov Petriča — mrtvega. Ležal je z glavo proti tlom obrnjen. Razpoka pod njim je šla še osem metrov dalje v tla. Ponesrečenec se je moral prijeti za kako skalo, ki se je brzkone odkrušila, da je padel na ledenik in odtod v razpoko. Pusti je moral najmanj 300 metrov globoko. Krvnih sledi ni nobenih, ker je v ponedeljek zvečer po planinah razsajala strašna nevihta in toča. Ponesrečeni dijak je bil

ves razmesarjen. Roke je imel nazaj zvite, zlomljene, glavo čisto stlačeno, noge v členkih nazaj zavite in zlomljene prstne kosti. Tudi prsa so bila trikrat razrezana in razparana. Od obleke mu ni drugega ostalo kakor kos hlačnika in kos srajce. Truplo je bilo zledenelo in je bilo treba odkopati. Potegnili so ga kvišku z vrvmi, zavili v rjuhe in spustili polagoma po ledu do proda. Tu so ga naložili na nosila in ga v sredo prinesli skozi Žrelo v mrtvašnico na Gornje Jezersko. Pokopan je bil v Ljubljani.

Velik požar v Gameljnih. V nedeljo dne 3. avgusta je nastal ponoči ob 12. uri velik požar v Zgornjih Gameljnih pri Ljubljani. Goreti je začelo pri Janezu Kregarju, odkoder se je požar razširil na gospodarska posestva Janeza Pavlina in Medveška. Živino, dasiravno je bilo že vse okrog v plamenu, se je posrečilo rešiti; pač pa so morali pozneje dve kravi zaklati. Brat hišne gospodinje pri Kregarju, star 60 let, je ležal z gospodarjem na hlevu. Ko je izbruhnil ogenj, se je gospodar umaknil s hleva; na ženinega brata, ki je moral gotovo trdo spati, je pa v razburjenosti pozabil. Ko so prišli gasilci, je bilo že prepozno. Ogenj ga je prehitel ravno, ko se je hotel vzpeti po lestvi na tla. Našli so ležečega z glavo naprej ob zidu na hlevu. Ranjenih in opečenih je bilo sedem gasilcev, med njimi dva precej nevarno. V deželno bolnišnico v Ljubljani so pripeljali oba nevarno opečena posestnika 67 letnega Janeza Kregarja in 62 letnega Janeza Pavlina. Oba sta opečena na glavi, rokah in nogah.

Strela ubila deklico. V ponedeljek, dne 28. julija, se je vračala po popoldanskem pouku devetletna deklica Marija Kralj iz Srednjega vrha pri Kranjski gori iz šole domov. Med potjo jo je dohitela nevihta. Dekletce je bilo žrtev strele, katera ji je pretrgala nit mladega življenja.

Posledice popivanja. Po prečuti noči so se vračali preteklo nedeljo zjutraj trije pomorščaki na krov ladje »Borgolauro«, ki je zasedrana ob pomolu v Miljah pri Trstu. Pijani so bili vsi trije, a dva sta prišla preko brvi srečno na krov, tretji — 57 let stari kurjač Peter Petronio, — pa je omahnil in padel v morje. Začel je v obupu klicati na pomoč, a onadva sta odkrevala v kabino, ne da bi mu pomagala iz vode. In tako je utonil. Šele čez četrto ure sta se tovariša domislila, da Petronio ni in sta ga šla iskat. Našla sta ga pa mrtvega.

Solnograški deželni predsednik nagloma umrl. Deželni predsednik grof Schaffgotsch je 1. avgusta zjutraj ob 8. uri 40 minut nenadoma zadet od kapi umrl.

Volkovi na štajerskem. Več volkov se je priklatilo v srednje- in gornjštajerske planine in na tamšnjih visokih pašnikih mesarijo živino, govedo in ovce. Dosedaj so volkovi pobili že nad 40 glav živine. Oblastva in lastniki lovov so uprizorili že več velikih lovskih pohodov proti divji zver, a dosedaj se še ni posrečilo nobeni lovski družbi dobiti zverino v svojo pest. Po sledu poznati, mora biti en volk pravi velikan.

Velikanski požar je izbruhnil v soboto, dne 2. t. m., ob 5. uri popoldne v vaseh

Pongerce in Spodnje Jablanje, župnija Cirkovca na dravskem polju. Zažgali so otroci. Požar je uničil 25 hiš z gospodarskimi poslopji, orodjem, žitom in živino. Škoda znaša nad 100.000 K.

Dijak utonil. Pretekli četrtek zjutraj ob 8. uri so našli v vodi v Kolnici pri Radovljici utopljenega dijaka z Dunaja, ki se sedaj za nekaj časa z materjo nahaja na počitnicah pri sorodnikih. V sredo zvečer je bil še na žagi, nato je izginil in so ga šele v četrtek našli vznak ležečega v vodi in v svoji popotni obleki. Dijak se piše Janez Feryal, absolvent tretje realke na Dunaju. Dijak je padel raz dva metra visoko škarpo v vodo, dobil smrtni udarec na glavo in vsled tega je nezavesten obležal v nizki vodi in tam utonil. Zada na glavi ima prebito lobanjo in bi bil gotovo umrl, če bi bila tudi takojšnja pomoč pri roki in bi ga bili takoj potegnili iz vode. Njegovo truplo se je našlo pod velikim kolesom na žagi v Kolnici.

Profesor bogoslovja med kamnoseki. V Sentešu na Ogrskem grade protestantovsko cerkev. Med kamnoseki, ki so ondi zaposleni, se nahaja čuden delavec: bivši profesor na bogoslovnici v Kološvaru in cerkveni pisatelj dr. J. Gjergji. Svoj čas je radi nekega spora popustil vseučiliško stolico in stopil v službo kot navaden drvar pri neki tvrdki v Aradu. Kasneje se je vrnil v Kološvar, prestopil v protestantizem in postal pastor. Te službe se je pa kmalu naveličal in šel med kamnoseke.

Samoumor slovenskega socialista v Ameriki. V Čikagi si je prerezal vrat slovenski socialist Miko Kulovic, ki je znan po tem, da je »Amerikanskemu Slovencu« stavil vprašanje, ali je človeška duša okrogla ali štiriogla in v katerem delu telesa prebiva.

Izobraževalno društvo v Podlipi pri Vrhniki vabi k slavnosti, katero priredi s pomočjo dijakov v proslavo Konstantinovega jubileja v nedeljo dne 10. avgusta. Ob pol 10. uri bo sprejem gostov pred društvenim domom, po slovesni sv. maši bo ljudsko zborovanje in ustanovitev podružnice »Slovenske Straže«. Ob 2. uri bodo slovesne litanije, ob 3. uri se bo pričela slavnost v Društvenem domu.

Srnjak pobodel pastirja. V Pogancih pri Novem mestu imajo srnjaka, ki je popolnoma udomačen, a do tučev nima nobenega spoštovanja. Tako je v svojem srdi do neznancev napadel grajščinskega pastirja, ki je gnal živino na pašo, ga ranil z rogovji na stegnu in na rokah. Konečni izid je bil, da je moral rogati napadalec iti v zapor, ranjeni pastir pa v bolnišnico.

Strela ubila konja. Dne 28. m. m., ob pol petih popoldne je peljal posestnik in gostilničar Jožef Petač iz Pirnič pri Ljubljani na njivo gnoj s konjem, vrednim nad 600 K. Petač je ravno odvijal voz, kar nenadoma trešči in konj pade mrtev na tla. Zadet je bil v glavo. Petaču se ni nič hudega zgodilo.

Bik umoril učitelja. Pretekli teden se je v Mali vasi pri Ježici dogodila nesreča, katere žrtev je bil ondi stanujoči 70 let stari Štefan Birk, učitelj v pokoju. Proti Birku, ki je stal na cesti, se je zakadil bik, ki je starčka z rogovji strašno obdelal,

Smrtnevarno ranjenega učitelja so prepeljali v deželno bolnico, kjer so ga operirali. Bik je Birku pretrgal čreva tako, da je Birk vsled dobljenih poškodb umrl.

Rop v letovišču. Tržaški policiji se je iz Strunjana sporočilo, da sta napadla dva Bošnjaka neko damo in jej oropala 3050 K, ki jih je imela pri sebi. Pri mikastenju je ugriznila dama enega roparjev.

Sletni bratec zastupil dete v zibelki. Kmetovalec Anton Novak v Bujah v Istri je dobil od zdravnika nekaj strupa v stekleničici. Mož pa je shranil doma svoj strup tako neprevidno, da so ga dobili otroci. Ko so namreč Novakovi nekega dne odšli na delo, je ostal doma samo kakih osem let star deček, ki je moral paziti na svojega tri mesece starega bratca v zibelki. In to je postalo usodno, kajti ko je dete začelo vpiti, je splezal deček na polico po strup, ki ga je ponudil otroku, češ, potolaži se. Otrok je seveda pil in kmalu umrl.

Smrt pod vlakom. Preteklo soboto zvečer so našli na državni železniški progi med Vrdelo in Opčino na Krasu strašno razmesarjeno truplo artilerista 8. polka Adolfa Adlerja z Dunaja. Imenovani polk se mudi sedaj na manevrih okoli Senožec in to priliko je porabil Adler, da je šel pod vlak.

Letina na Goriškem. Kakor sedaj kaže, bo sadna letina z ozirom na slabe vremenske razmere še precej dobra; dosedaj je namreč bilo tako, da so višje cene krile izgube manjšega pridelka. Kar se pa vina tiče, bo ponekod boljša letina nego lani, vobče pa bo vino dobro in vredno svoje cene.

Za liter piva v smrt. Iz Beljaka poročajo: Ključavničarski pomočnik Libošeg je stavil za liter piva z nekim monterjem, da preplava Dravo na določenem mestu. Pri tovarni za sodavico je skočil Libošeg v Dravo in plaval po vodi navzdol. Nekoliko proč od kavarne »Drau« je pa naenkrat izginil pod vodo in ni prišel več na površje. Vzlic skrbnemu iskanju ga niso mogli dobiti.

Letošnji julij je bil najhladnejši v zadnjih 139 letih. Leta 1902. smo imeli najhladnejši maj izza leta 1775., leta 1905. najhladnejši oktober, leta 1906. najtoplejši november in lani najhladnejši september ter sploh najhladnejšo jesen izza leta 1775. Letošnji julij je bil samo za poldruge stopinjo toplejši nego maj in premrzelo celo za Petrograd, kjer znaša normalna julijska temperatura 17°7', naša letošnja julijska temperatura pa je znašala 16°. Tako julijsko temperaturo imajo n. pr. v severni Finski in Laplandu. Avgust, ki je navadno nekoliko hladnejši nego julij, bo letos pač najbrže nekoliko toplejši.

Obsodba čeških vojakov. Vojni sodišče je obsodilo tri podčastnike praškega pehotnega polka št. 102 na 2 do 3 leta ječe in 44 vojakov istega polka na 15 do 30 dni zapora, ker so povodom odpotovanja v Bosno demonstrirali.

Škoda, ki jo je povzročila povodenj v Galiciji. Kakor na Ogrskem, ki ima od letošnje povodnji 100 milijonov izgube, tako je napravila letošnja povodenj tudi v Galiciji veliko škodo. Po poročilih iz Lvova se ceni ta škoda na najmanj 30 milijonov

kron. Letošnja uima v Galiciji je bila največja, ki je zadela to deželo v zadnjem polstoletju.

Za odkup bosensko - hercegovaških kmetov je deželna komisija v Sarajevu v svoji seji dovolila nanovo 125 posojil v skupnem znesku 199.200 K. Vsega je bilo doslej dovoljenih 10.185 posojil v višini 18.428.700 kron.

Uvoz prašičev v Avstrijo. Srbija ima pravico, da uvozi v našo državo vsako leto 50.000 prašičev. To število bo 14. avgusta dosegeno.

Mesto se pogreznilo. Na Sedmograškem se je pretekli teden radi večtedenskega deževja ponizala gora, ob katere vznožju stoji mesto Lövete. Ker se je radi ponizanja gore tresla zemlja, se je nad 60 hiš podrlo. Celo ozemlje, na katerem mesto stoji, se je znižalo za približno 60 cm. Ob cesti, ki vodi skozi Oklan, se je pa odprla zemlja, kjer se je v zemljo pogreznilo 25 hiš. Zemlja se je tako tresla, da je do 100 hiš premaknjenih s svojega navadnega prostora. Obstaja nevarnost, da se še podere približno 150 hiš. Veliko ljudi pogrešajo, pod razvalinami se nahaja veliko mrtvih in ranjencev.

Predrzni tatovi. V Kraljevcu (Königsberg) na vzhodnem Pruskem so neznani tatovi pri belem dnevu ukradli z višine cerkvenega stolpa zvonikovo ost s križem. Te dni popravljajo cerkveni stolp in zato je zgradba obdana z odri od tal do vrha. Ugodno priliko so sedaj porabili drzni tatovi ter so splezali do precej močno pozlačene bakrene osti, ki jo že kako spravijo v denar.

Strašno maščevana nevesta. Honvedni infanterist Gabor v Varaždinu na Ogrskem je dobil pred nekaj dnevi petdnevni dopust. Obiskal je nevesto v Kisvaru. V družbi je šel nato v gostilno. Komaj so se vsedli, pride neki Dome, ki se je bahal, da je zapeljal Gaborjevo nevesto. Gabor je obledel, n! zinil besede, potegnil bajonet in ga Domeju potisnil do ročaja v srce. Dome se je mrtev zgrudil na tla. Gabor je spravil bajonet nazaj v nožnico in drl iz gostilne ter takoj odpotoval v Varaždin, kamor je dospel ponoči, in se takoj podal k polkovniku. Vojak je pokazal polkovniku še krvav bajonet in je polkovniku javil: »Gospod polkovnik! Najpokornejše javljam, da pridem naravnost iz Kisvara, kjer sem usmrtil Aleksandra Domeja, ker je mojo nevesto zapeljal. Nevesto sem če vse ljubil in ker se je lopov s svojim dejanjem bahal, sem ga zabodel. Nisem hotel, da me orožniki ali policisti aretirajo. Prišel sem, da me vojaška oblast kaznuje. Prosim, odpustite, da sem Vas ponoči motil in Vas prosim, da me aretirate.«

Dobro ga je izplačala. Hčerka nekega tovarnarja na Češkem je bila nevesta. Zadnji dan pred poroko je pa ženin — trgovec — izjavil očetu, da ne more njegove hčerke poročiti, ako ji ne podvoji dote. Oče je govoril s hčerjo in izjavil, da noče razdreti njene sreče, da pa bo s tem svoja ostala dva otroka oropal dedščine. Hčerka je prosila očeta, naj izpolni ženino zahtevo. Oče ji je ugodil. Naslednji dan je bila poroka. Glasno in jasno se je glasil ženinov »Da!« Toda še jasneje in odločnejše se je nato glasil nevestin »Ne!« Du-

hovnik je vprašanje ponovil, ker je mislil, da se je nevesta zmotila. Toda tudi drugič je nevesta odločno in glasno rekla »Ne!« Nato se je nevesta kratko obrnila k svojemu očetu in ob njegovi roki odšla iz cerkve, ne da bi se bila na ženina le še enkrat ozrla. Ko jo je oče začuden vprašal, zakaj je to storila, je dekle odgovorilo: »Ako bi se bila poroka že včeraj razdrila, bi bili vsi govorili, da me je ženin pustil na cedilu. To sramoto sem si hotela prihraniti. Naj jo nosi on, ki jo je zaslužil, ker se je hotel oženiti samo radi denarja.«

Visoka starost. Že dni je umrl v Min-sku na Ruskem trgovec Chaim Moškin v starosti 127 let. Leta 1812. je videl cesarja Napoleona I., ko je iz Moskve preko Minska bežal. Moškin je imel pet žen in 116 potomcev.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere jamči dežela Kranjska, in jih obrestuje po 4³/₄% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Gorenjske novice

g Brdska okolica. Že dalje časa opazamo razveseljivo dejstvo, da se je med uradništvom c. kr. sodnije in davkarije na Brdu začelo pridno protialkoholno gibanje, ki že kaže prav lepe uspehe: gostilne v našem okolišu so se začele kar po vrsti prazniti; kamor zahajajo namreč gospodje z Brda, znani kot goreči abstinentje. Izostanejo celo zmerni pivci, ki so seveda mnenja, da je božja kapljica ustvarjena za vse ljudi. Novoustanovljeni »abstinenčni odsek« si je določil za svojo najvažnejšo nalogo paziti na gostilniško uro, čisto v smislu občinskih predpisov. Da pa morejo gg. svojo nalogo lažje izvrševati, so sklenili vzeti v svoje področje samo gostilne na Kanalu, v Lukovici, Št. Vidu in Prevojah in jih inšpicirati v lastni osebi. Inšpekcijska potovanja se vrše vsako noč od 10. ure zvečer do 4. zjutraj, včasih se začno tudi nekoliko preje in končajo nekoliko pozneje, kakor pač nanese prilika. Ker je jasno, da telo po tako trudapolnem delu potrebuje počitka, čisto lahko razumemo, da gg. ne morejo prav nič za to, da se jim počitek zavleče črez njihove uradne ure. In vendar ta preprosti zaključek nikakor ni hotel v glavo rahovskim občinskim mo-

žem, ki so v torek z grajanja vredno nepotrpežljivostjo do 10. ure popoldne čakali na g. davčnega uradnika Jermara, kateremu se je — njemu na čast bodi povedano — izjemoma ravno na ta dan morala pripetiti neprilika, da ga je moral — kakor po bitki pri Aspernu nekdanj Napoleonova njegovi generali — zbuditi rahovski župan iz večurnega spanja. Vrli naši narodni delavci pa delujejo tudi pridno na polju samoohranitve. Da bi jim namreč preveč ne škodoval post, se zbirajo vsak petek v gostilni k večerji telečje glave. Vendar naj nam gg. ne zamerijo, če izrazimo bojazen, da taka dijeta morda nepovoljno vpliva na razvoj umskih zmožnosti, kajti kako si hočemo drugače razlagati dejstvo, da se akti datirajo za eno leto naprej ali nazaj?

g Dravljje. V Dravljah bo cerkveno opravilo sv. Roka v navadnem redu: Na Marijin praznik popoldne cerkveni govor (g. prefekt T. Klarin) in slovesne litanije z blagoslovom. Od pol 7. ure zvečer nadalje bo spovedovalo več gospodov. V soboto na praznik sv. Roka prva sv. maša ob 4. uri zjutraj, po sv. maši obhajilo. Ob 6. uri cerkveni govor (g. župnik V. Zabret), sv. maša z blagoslovom; od 7. ure dalje več sv. maš; ob 9. uri cerkveni govor (g. profesor dr. Jos. Demšar), slovesna sveta maša. Popoldne ob 5. slovesne litanije z blagoslovom.

g Gorenjsko živinorejsko okrožje vabi vse živinorejske zadruge in vse zavedne gorenjske živinorejce k okrožnemu zborovanju, ki se bo vršilo dne 16. avgusta t. l., to je v soboto na sv. Roka dan, v škofiji Loki v Društvenem domu. Razpravljale se bodo zelo zanimive živinorejske stvari. Sv. Rok je sopraznik in skoro nikjer ne delajo. Zato pridite živinorejci v obilnem številu na shod, ki se bo pričel točno ob 9. uri popoldne. Vsak živinorejec bo lahko stavil prime in predloge in nasvete.

g Kamna gorica. Kat. politično društvo za radovljjski okraj napravi prihodnjo nedeljo, 10. avgusta, shod v Kamni gorici ob 3. uri popoldne. Na shodu bosta poročala g. poslanec Piber in deželni tajnik g. dr. Lovro Pogačnik.

g Mengeš. Umrl je 26. junija t. l. tukajšnji g. nadučitelj Lovrenc Letnar. Služboval je 39 let, od tega 22 let v Mengšu. Ker je umrl za vročinsko boleznijo, ni smel biti slovesen pogreb. Naj v miru počiva! — Tatov, ki so v noči od 1. do 2. julija iz trgovine Helene Ručigaj odnesli nad 1600 kron denarja, še niso prijeli. Železje v oknu, skozi katero naj bi bili noter prišli, je bilo tako malo upognjeno, da je nemogoče človeku skozi, kakor nekateri menijo. Vun so šli tatovi seveda skozi vrata. — Neki zlobnež dela škodo ljudem po Mengšu. Pred kratkim je v zgornjem gradu odnesel dva konjska komata z drugo konjsko opravo vred in enega vsega razrezal, enega pa v vodo vržel; malo poprej je pa cerkveniku razrezal več obleke in posteljne oprave. — V torek, 29. julija t. l., je utonil sedemletni Janez Cerar, kovačev sin iz Spodnjih Jarš, v vodnjaku, ki ga koplejo pri sosedu »Kra-lju«; vode je bilo notri za en meter.

g Moravče. Strela je udarila v Miklavžkov kozolec na Češnjicah, ki je

bil poln žita in mrve. Naenkrat je bil ves v ognju, tako da je pogorel do tal. Nekaj mrve, ki jo je še ostalo, je še zvečer zopet začelo goreti. Kozolec stoji popolnoma v nižini, tako da se je vse čudilo, kako je to mogoče. Posestnik je bil zavarovan za 600 kron, škoda je pa še dvakrat toliko. Eno moramo pibiti. Požarna bramba iz Moravč je prosila za konje pri svojem načelniku, a jih ni dal, prosila je še pri drugem somišljeniku, ki jih je tudi odrekel, tako da so morali prositi ljudi, da so spravili brizgalno na pogorišče. Če za svojega somišljenika niso dali konj, kaj bo šele, če bo izbruhnil požar pri kakem našem somišljeniku. O tem se še enkrat pomenimo. Za veselice se pa dobé vedno vzniki.

g Olševk. P a m e t e n ž e n i n. Poročila sta se dne 28. julija t. l. pri Mariji Pomagaj na Brezjah iz Olševka Ivan Savjovic, tajnik slov. kat. izobraževalnega društva v Olševku, in Terezija Volc. Ženin je daroval društvu v Olševku 30 kron. Bog daj še kaj takih ženinov!

g Skaručina. Za našo prijazno romarsko cerkev smo si nabavili dva nova lepa lestence, katera je mojstrsko izdelal pasar H. Zadnikar, ki je prenovil obenem starega iz stekla, da je sedaj lepši kakor je sploh kedaj bil. Vse delo je fino, a pri tem prav po ceni izvršeno. Poleg tega je popravil orglarski mojster Ivan Milavec stare orgle, ki sedaj izvrstno pojo. — Običajni romarski shod na šent Jakobovo nedeljo, 27. julija, je lepo uspel; obhajil je bilo okoli 600. — V gospodarskem oziru se kakor povsod pozna deževno, prav jesensko vreme (vrhove planin zapade skoro vedno sneg), poleg tega pa pride še črv, ki deluje zelo občutno na travnikih, poljih in vrtovih. Ponekod hoče vse izpodžreti. Treba bo še veliko intenzivnejše in radikalnejše nastopiti proti hrošču, kakor dosedaj!

g št. Vid nad Ljubljano. Vsled znižanja državne ceste skozi št. Vid se je moralo podreti staro znamenje nasproti Jožefove gostilne. V znamenju je visela Tomčeva slika Brezmadežne. Sliko, ki je bila zelo pokvarjena, je lepo popravil slikar Bradaška iz Kranja in se lahko vidi v župnišču. Šentvidci pa nameravajo postaviti na istem kraju ali vsaj približno ravnotam novo večje znamenje. Gosp. župan Belec je v ta namen nabral že 200 kron, katere je naložil v hranilnico. Za to znamenje je treba veliko premisleka, da se bo postavilo res kaj lepega. Zato se ne bo nič hitelo; prostovoljne prispevke pa nabira g. župan Belec. Novo znamenje bo posvečeno Brezmadežni. — S a m a r i t a n k a o b v o d n j a k u. Kdo se ne spominja te lepe Wolfve oljnate slike, ki je visela na voglu Cepenkove hiše v Kamni gorici. Ker se je na sliki vsled dežja in prahu delala škoda, jo je gospodar Cepenkove hiše podaril domačemu g. župniku. Sedaj jo je slikar Bradaška, učenec Wolfv, prav lepo prenovil in osnažil. Slika se lahko vidi v župnišču. Isti slikar bo popravil in prenovil glavno sliko sv. Vida v velikem oltarju in božji grob. — Z a k a t o l i š k i s h o d se je iz naše župnije priglasilo 313 udeležencev.

g Šmartin pri Kranju. V nedeljo, dne 10. avgusta, ob 3. uri popoldne bo blago-

slov poslopja, katero si je postavilo kmetijsko društvo za shrambo strojev in raznih kmetijskih potrebščin. Po blagoslovljenju priredi »Kmečka zveza« za kranjski okraj shod, na katerem bo poročal gosp. poslanec Evg. Jarc. Po shodu se vrši velika vrtna veselica, katero priredi izobraževalno društvo in Jugoslovanska Strokovna Zveza.

g Tržič. Lov občine Sv. Katarina je zdrazil v soboto pred c. kr. okrajnim glavarjem v Kranju najvišji ponudnik g. dr. Karol baron Born za vsoto 1150 K. Dosedaj je imela ta lov večja slovenska družba, obstoječa iz domačinov. Najbolje je opravila občina, ki bo dobivala od lova lep dohodek. — Letos se našim hribovcem slaba godi. Neprestano deževno vreme jih ovira, da niti prve košnje niso vsi pospravili. Košnja je pičla, črv je napravil po mnogih krajih občutno škodo. Sadjà bo tudi manj kakor se je prvotno obetalo. Razni viharji in vetrovi so ga več kot polovico pometali z dreves.

Dolenjske novice

d Cerklje. Romanje na Brezje in Bled. Ljudstvo iz Cerklj, Čateža in Velike Doline napravi ljudsko romanje. Romanje bodo spremljali svetnik Gabrič in župnika Zorko in Gnjezda. Vlak, ki se bo ustavil tudi v Krškem, odide iz Brezic v ponedeljek, dne 11. avgusta, ob 7. uri 30 minut jutraj in pripelje romarje nazaj v Brezice v sredo, dne 13. avgusta, ob 8. uri zvečer. Romanje je namenjeno za župnije Cerklje, Čatež in Veliko Dolino, a se sprejmejo tudi iz drugih župnij, če se le ljudje pravočasno oglašé pri župnijstvih Cerklje ali Čatež ali Velika Dolina. Ne zamudite lepe prilike obiskati Brezje in prekrasni Bled in ogledati si belo Ljubljano. Voznina tretjega razreda po železnici tja in nazaj bo znašala tudi samo okrog 6 (šest) kron.

d Dobropolje. Naša vrla mladeniška Marijina družba, ki šteje čez poltretji sto članov, je sklenila si nabaviti lastno Marijino zastavo. Prvi dolar je v ta namen poslal iz Amerike mladi, šestnajstletni dečko Jožek Brodnik, po domače Kramarjev iz Kompelj, ki je odšel čez lužo pred dvema mesecema, pa se je že spomnil na Marijino družbo v domovini. Bog povrni njemu, Marijini fantovski družbi pa obudi onkraj in takraj luže, posebno med uglednejšimi rojaki, mnogo posnemalec! Darove v ta namen sprejema Jurij Žagar, Zdenska vas.

d Drašiči. Občinski odbor občine Drašiči na Belokranjskem je v svoji seji dne 27. julija t. l. soglasno imenoval častnim občanom tukajšnje občine deželnega glavarja, načelnika S. L. S. itd. dr. Ivana Šusteršiča v priznanje zaslug in neumornega delovanja na političnem polju za obrambo in prospeh kmečkega ljudstva.

d Popotnik po novomeški okolici nam piše: Gospod urednik! Zgrabil sem zopet enkrat za palico in jo mahnil proti Novemu mestu. V Mirni peči sem zvedel,

da se pripravljajo za ustanovitev izobraževalnega društva in da bodo cerkev popravili. Ne eno ne drugo ne bo vseh nasprotnikom, ki jih vodi sedaj neki golo. glav, bradat človek. Kakor so mi pravili, je včasih stikal po podzemeljskih luknjah, sedaj pa hodi okrog kmečkih liberalcev na meji prečniški in sanje, ki jih skupaj sanjajo ob glasu žage in kosovem petju, pa pošilja v sanjske bukve, ki se jim pravi: »Slovenski Dom«. Tako sem vsaj zvedel na M u h a b e r j u, kjer so se moške pohvalili, kako so pobrali zadnjič liberalci s svojimi frajlami in prijateljicami pete v bližnjo hosto. Kakor so mi pravili, je bil med njimi tudi neki brez duhovnika poročeni Lotrič, ki pri socialdemokratu Slancu za »dohtarja« študira. Sicer pa so bili možje prav dobre volje, zlasti ko so brali sanje o zadnjem shodu. Rekli so, da bi radi še večkrat doživeli kaj podobnega! Potem bo triperesna deteljica kmalu sama sanjala. V N o v e m m e s t u sem videl postavljene visoke drogeve. Pravijo, da so jih mestni očetje postavili zato, da ne bi bilo treba kronc iz kase šteti za obrtno šolo. V K a n d i j i sem slišal, da je K m e č k a z v e z a prav pridna in je sklenila že mnogo koristnega. Kmetje so se pritoževali, kdo bo živino zdravil, če bodo vzeli očetu Štemburju to pravico, kakor nameravajo liberalni živinozdravniki. Krenil sem tudi med Podgorce v S t o p i č e, kjer sem pa zvedel, kako je vsa fara ene misli in ene stranke. Vedeli so mi mnogo povedati o zadnjem velikem shodu. Zapisal sem si pa samo to, kako norce brijejo ob ponedeljkih iz liberalnih Novomeščanov, ki so toliko zagamani, da še vedno tulijo v liberalni rog. Kmetje tudi pravijo, da bodo napravili svojo požarno brambo, ker novomeška noče iti gasit na kmete. Čudno je samo to, da tudi liberalni trgovci in birtje po Novem mestu ob ponedeljkih ne zapišejo na vrata: Kmetom vstop prepovedan. — Ker se je že delala noč, sem jo moral pobrisati, zato se pa zopet kmalu oglasim, če gospod urednik ne bo hud.

d Ribnica. Zelo lepo se je vršila redka slovesnost treh zlatih maš, ki so jo obhajali gosp. dekan in častni kanonik Franc Dolinar, g. Karol Klinar, ki izvršuje že nad 38 let službo pri Novi Štifti, in g. duhovni svetnik Henrik Dejak, župnik v pokoju. Predvečer, v soboto, 2. avgusta, je bila krasna razsvetljava celega trga; pevci so priredili lepo podoknico in umetalni ogenj. V nedeljo je plapolal ves trg v zastavi. Ob pol 11. se je pomikal veličasten sprevod sorodnikov in čč. gospodov, ki so ali ribniški rojaki ali pa so službovali v Ribnici, za njimi trije zlatomašniki. Špalir so delale belooblečene deklice, Marijina družba ter silna množica ljudstva, ki je potem popolnoma napolnilo veliko ribniško cerkev. Po pridigi, ki jo je imel č. g. častni kanonik in semeniški vodja dr. Jož. Lesar, rojen Ribničan, so zlatomašniki obenem, vsak pri drugem oltarju maševali, stregli so pa vsakemu le duhovniki. Po zahvalni pesmi se je sprevod vrnil skozi prejšnji špalir. Sedaj je častitala neka deklica v imenu šolskih otrok, potem prednica Marijine družbe ter izročila krasen šopek rož, med katerimi so se lesketali zlati cekini kot dar Marijine družbe. Pri

vratih župnišča so pa stali zastopniki občin Ribnica, Sušje, Dane in Sodražica, ki so izročili gospodom diplome, s katerimi jih sprejmejo kot častne občane. Gospod dekan so se vsakemu ginjeno zahvalili. — Videlo se je, da ribniško ljudstvo zelo ljubi cerkvene slovesnosti in da spoštuje svoje dušne pastirje. Tudi mi kličemo zlatomašnikom: Bog Vas ohrani še mnoga leta! — Gospodom zlatomašnikom je došlo poleg ogromnega števila pisem 26 brzojavnih pozdravov iz vseh krajev.

d Sveta Gora pri Litiji. Na Sveti Gori pri Litiji bo na Veliki Šmaren, dne 15. avgusta, vsakoletni veliki romarski shod, na katerega se častilci svetogorske Matere božje prav vljudno vabijo. Isti dan takoj po deseti sv. maši se vrši prvi politični shod na Sveti Gori, ki ga priredi Kmečka zveza za moravsko dekanijo, na katerem shodu govori več govornikov, v prvi vrsti poslanec našega okraja, deželni odbornik dr. Ivan Zajec. — Huda nesreča je zadela šentgotarsko, kolovraško, svetogorsko, šentlambersko, deloma vaško in čemšeniško župnijo v nedeljo, dne 27. julija, ko se je popoldne okrog pete ure vsula gosta toča in uničila turšico, peso, zelje, deloma tudi pšenico in oves. Poslanec prosimo, naj se nas spomnijo. Prej vedno deževje, sedaj pa še ta nesreča. Pota in ceste so vsled vodnih nalivov vsa razdejana in radovedni smo, če bo komu padlo v glavo, da jih je treba popraviti.

d Sv. Križ pri Litiji. Preteklo nedeljo, to je 3. t. m., smo imeli pri nas politični javni shod, katerega je otvoril naš poslanec g. dr. Ivan Zajc iz Ljubljane. Predsednikom shoda je imenoval našega župana, kateri je bil brez najmanjšega ugovora navzočih sprejet. Župan se je nato izjavil, da je naše težnje g. poslancu sporočil v našem imenu, kakor tudi, da je vložil pri politični oblasti dve prošnji za po toči poškodovane posestnike, in sicer eno za odpis davka in drugo za državno podporo, kateri bo gospod poslanec drage volje na višjem mestu podpiral. Gosp. poslanec je potem poročal o delovanju deželnega odbora in v prav jedernatih besedah raztolmačil namen političnih strank. Dalje je tudi jako mikavno opisal posledice slabega in dobrega gospodarstva za deželnim (glavnim) premoženjem. Po sklepu govora se je župan v našem imenu zahvalil za prijazno poročilo ter prosil, da naj naš kmalu zopet obišče. Nato so se poslušalci, katerih je bilo precej obilno število, odpravljali v svetlo g. poslanca zadovoljni razšli.

d Škocijan pri Mokronogu. V nedeljo, 27. julija, je imela »Kmečka zveza« drugi redni shod. Pojasnili so se sklepi prve seje. Obenem se je sklenilo odposlati na deželni odbor prošnjo za pomoč zoper vrane, ki vsako leto uničujejo koruzo na njivah. — Liberalni časopisi lepo uče naše liberalce. Kako kvasijo ob volitvah, da so verni. Zdaj pa se neumno norčujejo celo iz svetega pisma. — O bučenskih liberalcih pripovedujejo, da je vsem »ta poglavitnim« pisal Ribnikar in jih oju-načil za nadaljni boj.

d Šmartno pri Litiji. Po toči povzročena škoda se je pretekli teden ocenila. Kakor se čuje bi znašala skupna škoda 20.000—25.000 kron. Upati je, da se bo

poškodovancem izposlovala podpora, ker so se vsi za to merodajni krogi resno zavzeli za zadevo. — Posledice izsekavanja gozdov se kažejo tudi pri nas. Odkar so se gozdovi ponovnišče graščine izsekali, so nevihte pogostnejše in silnejše. Tudi ob zadnji toči je nevihta prihrula čez gole vrhove proti jablaniški dolini. — Zle posledice letošnje letine se že sedaj kažejo v ceni živine. Zadnji semenj je bil sicer dobro obiskan; toda kupčija je bila zelo mrtva in cena je močno padla. Pri lepšem paru volov je razlike v ceni od 200 do 150 kron.

d Temenica. V nedeljo, dne 27. julija popoldne so se zbrali na severovzhodu črni oblaki, iz katerih se je okrog 6. ure vsula gosta in debela toča, ki je po nekaterih bližnjih vaseh uničila vse zunaj stoječe poljske pridelke; istotako je deloma uničen vinograd »Čagaška gora«, ki je letos obetal posebno lep pridelek. Med nevihto, ki jo je spremljal hud vihar, je udarila strela v dvojni kozolec Franceta Sinjur iz Dolenje vasi, ki je skoraj poln žita, do tal pogorel. Istočasno je vihar podrl v sosednjem št. Pavlu dva z žitom obložena kozolca, na kar se je nevihta obrnila v smeri proti Velikemu Gabru, kjer je toča pustila tudi žalostne sledove. Ker je letošnje leto napravil že črv toliko škode in sedaj pa še toča, bomo prihodnje leto še bolj čutili slabo letino kakor letošnje!

Petrolej.

I.

Dasi je še pred sto leti žgal domači pastir trske na čelešniku, ko so po kmetskih hišah v dolgih zimskih večerih predli pozno v noč in dasi še pred petdesetimi leti ni visela nad belo javorjevo mizo svetla petrolejka, vendar je bil petrolej znan ljudem že v silno davnih časih.

Že Herodot, »oče zgodovine«, (rojen okrog 490/80 pred Kr. r.), omenja petrolej, ki se je pridobival na najjužnejšem jonskem otoku Zante in prav tako grški pisatelj Plutarh (rojen 40. l. po Kr.) onega pri mestu Ekbati. Poleg tega pripovedujeta rimski pisatelj Plinij, ki je našel smrt kot žrtev vede ob času silnega izbruha Vezuvovega leta 79. po Kr. in Dioskorides, ki je bil najimenitnejši zdravnik, poznavalec rastlin in ranocelnik v I. stoletju po Kr. o petrolejskih studenih v bližini mesta Agrigenta, ki leži v južnozadnji sicilijski provinciji. Baje je bilo tudi znano velikansko mesto Babilon, sezidano iz malte, kjer je petrolej nadomeščeval vodo in pripoveduje se, da so tekli potoki petroleja po mestu, ko je slavni kralj macedonski in azijski (živel l. 356—323 pred Kr. r.) osvojil to mesto. Z gotovostjo smemo tudi sklepati, da je bil v Ameriki petrolej znan že prastarim, dokaj izobraženim prvotnim narodom, še predno so se naselili v Ameriki Indijanci. Tudi pri Nemcih in Slovanih je bila že v 15. stoletju vpe-

ljana in urejena trgovina s petrolejem. V Rusiji so celo tisočletja častili petrolej po božje in ruska vlada je šele pred par desetletji zatrla malikovalstvo kavkaških rodov, ki so pripisovali petroleju božjo moč.

Četudi so poznali ljudje petrolej tako zgodaj, vendar je jasno, da so ga pridobivali le tam, kjer je pritekel kot studenec, pomešan z vodo,* na dan in da niso nikjer iskali namenoma petrolejskih jezer, kar dela moderna tehnika. Stari narodi so pozajeli petrolej vrh vode, ki so jo napeljevali v nalašč izkopane jame ter so ga porabili največ za kurjavo, pa tudi kot zdravilno sredstvo in za razna mazila (šmir).

II.

Kako nastaja petrolej? Na to vprašanje ne ve še danes tudi največji učenjak z gotovostjo odgovoriti. Zato vladajo med učenjaki najrazličnejša mnenja. Tako so še nedavno trdili Stahl, Krämer in Spilker, da nastaja petrolej iz raznih rastlin in ker je nastal premog iz okamenelih rastlin in dreves, so zopet trdili drugi, n. pr. Mendelejeff, da nastaja petrolej iz premoga pod vplivom sladkih voda. Neodvisno od teh je skušal dokazati Engler, da nastaja petrolej iz okamenelih morskih živali, takozvanih bacilariacij in to posebno od leta 1888. nadalje, ko se mu je posrečilo napraviti petrolej iz velikega kupa morskih rib, koral, školjk itd. pod velikanskim zračnim pritiskom. Vendar ni dobila tudi ta misel ugodnih tal; zlasti zato ne, ker je tekom stoletij v primeri z ogromno množino petroleja, ki se ga pridobiva na svetu, veliko preveč živalskih trupel le preneglo strohnelo, medtem ko bi se bila morala le polagoma spreminjati v petrolej.

Večinoma so danes učenjaki mnenja, da nastaja petrolej iz bitumineškega kamenja. Že pred več leti so iz tega kamenja pridobivali velike množine petroleja na umeten način in ga še dandanes veliko nabavljajo na Nemškem, Francoskem, Angleškem in v Avstraliji.

Bitumineško kamenje imenujemo razne vrste škrilavca in apnenca, ki imajo to posebnost, da se dajo zažgati in gore z jasnim plamenom in povzročajo, če jih krušiš, neprijeten duh. O tem, kako se vrši iz bitumineškega kamenja proces, ki povzroča petrolej, je najnavadnejša misel sledeča:

Ti apneni in škrilavci so se tvorili iz najrazličnejšega blata, ki se nabira dan za dnem na dnu stojećih voda. V vodi namreč poginejo najrazličnejše živali in se potopijo v dno, kjer se pomešajo z drugimi živalskimi ostanki in povodnimi rastlinami. K tej zmesi pridejo še druge živalske, rudninske in rastlinske snovi, ki jih doneso v stoječo vodo pritoki ali pa veter. Ker so

* Tak petrolejski vrelec se je pojavil pred petimi leti tudi v naši domovini, namreč na Trati v Poljanski dolini.

voda veliko ne polovša, zato prihaja do dna malo zraka; posledica je, da zamorejo pomešane snovi le malo trohneti, medtem ko jamejo kmalu gniti in to gnitje pospešujejo brez dvoma razni bakteriji (jako majhne, samo s povečevalnim steklom vidne živalice.)

Napravi se torej polagoma na dnu vode neko blato brez duha in črne barve, v katerem opaziš, če ga opazuješ s povečevalnim steklom, najrazličnejše, še neizpremenjene dele rastlin majhnih, pa tudi večjih živali. Učenjak Potonié imenuje to blato gnilo blato ali sapropel. To blato se vedno bolj in bolj množi na dnu vode, tuintam se pokaže suha zemlja, veter zanese semena najrazličnejših rastlin, drevje požene in tekom več stoletij nastane iz stoječe vode barje ali močvirje.

Gnilo blato se jame zopet polagoma spreminjati v že omenjene škrlavce in apnenice in ta proces se vrši na podoben način, kakor se šota izpreminja v premog. Mimogrede bodi omenjeno, da sta premog in petrolej zaradi teh kemičnih procesov tako sorodna, da se dobi mnogokrat, ko iščejo petrolej, v zgornjih plasteh premog in šele potem bitumensko kamenje, na kar sledi petrolej. Naravno je torej, da se tudi petrolej ne nahaja kar tako kot petrolej v bitumenskem kamenju, temveč mora le-to kamenje pod vplivom drugih učinkov zopet razpasti, na kar se jame zbirati petrolej. Kako se ta razpad vrši v naravi, zopet ni natančno znano. V preizkuševališčih (laboratorijih) in fakrikah se to doseže z velikansko toploto. Vsled tega so nekateri trdili, da je tudi v naravi za presnavljanje bitumenskega kamenja potrebna vročina, katero povzročajo vulkanični procesi. Drugi se pa s to mislijo niso sprijaznili in so zahtevali kemičnih procesov, za kar bi bilo potrebno pred vsem železo. Zopet drugi trdijo z ozirom na to, da se nahajajo na krajih, kjer se dobiva petrolej, razne sladke vode, da te vode izpreminjajo bitumensko kamenje v petrolej. Vendar, kakor rečeno, kljub mnogemu prizadevanju niti najučencejši še danes ne ve ničesar gotovega o postanku petroleja.

III.

Kakor se je dvignila moderna kemija pri raziskavanju o postanku petroleja, tako je olajšala moderna tehnika pridobivanje petroleja. Zgodilo se je to posebno od leta 1859. nadalje, ko so v državi Pensilvaniji v Ameriki navrtali petrolejske žile z novodobnimi arteziškimi studenci, ki so dandanes v navadi, kjerkoli se pridobiva petrolej.

Misliti si namreč moramo, da se razširjajo nad površino petroleja, kjer se nahaja pod zemljo v večji množini, najrazličnejši plini, ki tlačijo površje petrolejskega jezera dostikrat z velikansko silo. Ako se torej tam, kjer se čuti pod zemljo več petroleja, navrtta zemlja s posebnimi svedrji, ki jih dviga in spušča v to nalašč pripravljen stroj in ki prebijajo na ta način najtrše

kamenje, potem bruhne vsled pritiska plinov petrolej z velikansko silo na dan, včasih po 100 metrov visoko nad zemljo. Seveda polagoma preneha pritisk plinov, nakar nastavijo pumpe.

Surov petrolej, ki privre na ta način na dan, je po navadi gosto tekoč, včasih čist kot voda, pa tudi črn, višnjevin zelen in ima v sebi raznovrstne pline ter zavre zelo različno, n. pr. pensilvanski že pri 30°, medtem ko ruski šele pri 150°.

Ko je petrolejski vrelec navrtan, potem love petrolej včasih v velike izkopane jame, kar pa ni zelo priporočljivo, ker lahko izpuhte tekom kratkega časa najboljši plini. Zato ga redno takoj napeljejo v železne cevi, ki ga odvajajo včasih 100 km daleč in še dalje čez hribe in doline v velikanske železne posode (tanke) ali pa nalašč za petrolej pripravljene železniške vozove, ki tvorijo cele vlake, na kar ga odpeljejo v čistilnice (rafinerije). Predno pa začno surov petrolej čistiti (destilirati), ga puste stati mirno v velikih kadeh, da se nabira vrh vode in vodo, ki bi čiščenje motila, odstranijo.

Čiščenje petroleja se vrši redno tako, da se vzame 18 kotlov, katere je treba hudo razgreti, z ostanki že izčiščenega petroleja. Ker sestoji surovi petrolej iz raznovrstnih kemičnih delov, ki zavro pri različni toplini, se vlije surovi petrolej v prvi kotel, na kar jame že pri nizki temperaturi izločevati pline, dočim ostali deli teko v naslednje kotle, kjer v vsakem puste nekaj plinov tako, da ostane v zadnjem kotlu le še gosta kaša. Včasih se pa vzame tudi samo 5—6 kotlov in tu se potem že očiščeni plini porabijo za nadaljno zvišanje toplote.

Večinoma se vse čiščenje ali destilacija petroleja deli v tri dele ali frakcije. Prva frakcija obsega pline, ki zavro do 150° in to se imenuje potem, ko se plini ohladi in izpremene v tekočino, surovi bencin. Ako pa vzamemo posamezne dele surovega bencina, ki zavro pri različnih nižjih stopinjah, dobimo petroleter, bencin, ligroin in olje za snaženje.

Druga frakcija sega do 300 stopinj, in to je olje za razsvetljavo (smrdljivo). Vendar ne uporabljamo pri domačih potrebah takoj takšnega smrdljivega, kakršen pride iz kotlja, ker ima v sebi še strupene pline, ki jih je treba vdušiti z raznimi tekočinami, kakor z žvepleno kislino ter mešanico iz kovin in žveplene kisline. Dober petrolej za razsvetljavo ne sme imeti več kakor 5 odstotkov takih plinov, ki zavro šele pod 150 stopinjami in ne več kakor 15 odstotkov takih, ki zavro nad 270°.

Tretjo frakcijo tvorijo sestavine, ki zavro šele nad 300 stopinjami. Predno pridejo v vsakdanjo uporabo, se prav tako kot petrolej za razsvetljavo očistijo strupenih plinov in se porabijo potem večinoma za razna mazila (šmir). Ako se ta frakcija še nadalje destilira, so posamezni deli gosto tekoči in se dobijo v prodajalni pod imenom: olje za

cilindre, za stroje, vulkanovo olje, vazelino olje, parafinovo olje itd.

Pri vsaki destilaciji ostane še neka več ali manj gosta snov, ki se ne da dalje spremeniti v pline in se porabi za kurjavo, za izdelovanje sveč, za namakanje papirja itd.

Množine posameznih frakcij so v raznih deželah različne. Medtem ko dajejo petroleji iz Galicije večinoma gosta olja za mazanje, se odlikujejo pensilvanska olja po sestavinah, ki zavro že pri nizkih stopinjah. V obče daje ameriški petrolej 20 odstotkov sirovega bencina, 60 odst. petroleja za razsvetljavo ter 20 odst. parafinov, medtem ko daje ruski 6 do 10 odst. delov, ki hitro zavro, 35 do 55 odst. takih za navadni petrolej ter 35 do 50 odst. ostankov za šmir.

IV.

Nastane vprašanje, v kakšne namene se porabi tako ogromne množine petroleja, kot ga hrani in daje naša zemlja.

Dokazano je, da je sirov petrolej mnogo večje vrednosti za kurjavo, kot vse druge snovi, s katerimi netimo ogenj. Z mnogimi poskusi so dognali, da izpremeni 1 kg petroleja povprečno 14 litrov vode v paro, za kar je treba 7 kg premoga. Torej je učinek, ki ga napravi petrolej, dvakrat tolik. Prav vsled tega se uporablja sirov petrolej in ostanki destiliranega petroleja za kurjavo posebno tam, kjer je treba na majhnem prostoru vzbuditi silno moč, kakor pri železnih in parobrodih. Zato je to v Rusiji kaj navadno, in to je jela posnemati tudi Avstrija (južna železnica, proga Trst—Jesenice—Solnograd). Prav veliko takega petroleja se pokuri tudi pri plinovitih strojih. Da bi pa prevoz petroleja od petrolejskega vrelna na mesto, kjer se rabi, ne bil tako silno težaven, nevaren in vsled posebnih naprav (posode morajo biti vse iz finega železa in dobro zavarovane proti vnanji vročini) tako drag, bi se ga rabilo še mnogo več kot sicer. Tudi za razsvetljavo se ne sme rabiti sirov petrolej, ker gori s silnim plamenom in je nevarnost, da eksplodira. Razen tega bi se razvijalo žveplo, ki ga ima petrolej v sebi, v žvepleno kislino, ki bi razjedla aparat in dušeči vzduh bi bil zdravju škodljiv. Nadalje se uporabi mnogo sirovega petroleja pri raznih motorjih (avtomobili), z njim se kurijo posebne peči, ki čudovito naglo razgrejejo prostrane sobane.

Kljub temu, da se izčiščenega petroleja največ porabi za razsvetljavo, ga vendar gre velike množine za zgoščenje lesa, plutovine, papirja, uporablja se pri izdelovanju sveč, z njim se proizvede veliko mraza po pivovarnah, rabijo ga zdravniki pri ranah itd.

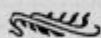
Ostanki destilacij se pa porabijo, kakor že omenjeno, večidel za šmir.

V.

Z ozirom na zemljepisno lego je petrolej zelo razširjen in se dobi skoro po vsem svetu. Saj dežele, kjer so ga do

sedaj iskali, so to pokazale v večji ali manjši meri. Največje zaloge pa leže v Rusiji, v Baku ob Kaspiškem jezeru, na polotoku Apšeron, dalje v Severni Ameriki, posebno v Pensilvaniji, Kaliforniji, Virginiji, Teksasu, Ohaju, potem pri nas v Avstro-Ogrski, kjer so v Galiciji velikanski petrolejski distrikti, n. pr. Boryslaw in Tustanowice, Also-Feher, v dolini reke Iza. Velika petrolejska jezera so nadalje v Mezopotamiji ob Bagdadu in Birmi, v Afriki v Alžiru, na Nemškem pri Tegernsee in Wietze, nato v Italiji, na Turškem, v Egiptu, Perziji, na Kitajskem in Mehiki.

Pridobi se vsako leto petroleja več, in sicer ga je bilo pred šestimi leti na vsem svetu kakih 220 milijonov ameriških sodov, to je veliko več kot 30 milijard litrov (če bi ga enakomerno razlil po Kranjski, bi bila cela dežela 2 do 3 cole pod vodo) in svetovni promet je znašal 200 milijonov dolarjev. Od tega pripade Združenim državam v Ameriki več kot polovico, namreč 53,5 odstotkov, to je nad 15 milijard litrov, in se pridobiva v nič manj kot v 16 državah. Načeluje pa vsem Kalifornija z kakih 30 milijoni sodov, njej sledi Teksas z 22 milijoni, kjer se pridobiva šele od leta 1889. Najstarejša distrikta sta pa v Pensilvaniji, kjer so ga pridobivali v veliki množini že l. 1859. Največ ga je dala Pensilvanija l. 1891, ko ga je bilo 33 milijonov sodov, medtem ko je padlo število leta 1904 za dve tretjini. Tega leta sta tudi Virginija in Ohajo nazadovali za kake 4 milijone sodov. (Dalje.)

Raznoterosti.

Prazne cerkve. V glavnem mestu nemške države, v Berlinu, ki je po velikanski večini protestantsko mesto, so na nedeljo svete Trojice prešteli obiskovalce 68 protestantskih cerkev. Drugi dan, v ponedeljek, je prinesel neki berlinski list poročilo o tem štetju. To poročilo je tako žalostno, da ne more biti bolj. Če bi človek po tem poročilu sodil vernost protestantov, bo protestantske cerkve kmalu konec. V središču mesta stoji župnija, ki šteje 2467 duš. Krasna cerkev, v katero je zahajal svoj čas slovit general in nemški vojskovodja Moltke. Cerkev ima 1220 sedežev. Službe božje se je udeležilo 6 moških in 28 žensk, tako da je bilo na koru več pevcev, kakor ljudi v cerkvi. Med pridigo so se izprehajali zunaj cerkve pevci in mežnar. Druga župnija šteje 13.000 duš. V cerkev je prišlo 6 moških in 26 žensk. Tretja župnija šteje 30.000 duš; v cerkvi je bilo 26 moških in 46 žensk. Četrta župnija šteje 10.000 duš; v cerkvi so našli 15 moških in 28 žensk. Peta župnija šteje 40.000 duš; pri službi božji je bilo 15 moških in 45 žen. Šesta župnija šteje 30.000 duš; pri svetem opraviilu je bilo 28 moških in 48 žensk. Blizu kolodvora je župnija z 10.000 dušami. Prišlo je v cerkev 23 moških in 49

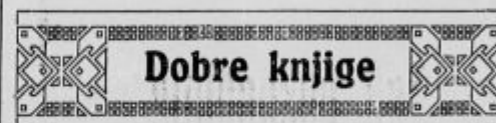
žensk. Neka druga župnija šteje 40.000 duš; v cerkvi je bilo 34 moških in 46 žensk. Deveta župnija šteje 35.000 duš. V cerkvi je bilo 12 moških in 28 žensk. Deseta župnija šteje 26.000 duš; pri službi božji je bilo navzočih 18 moških in 34 žensk. Ista prikazen se je opazila tudi pri vseh drugih protestantskih cerkvah. Skoro vsaka večja cerkev ima po 1000 in še več sedežev, na katerih sedi ob nedeljah po par ducatov ljudi. Kakor vidimo iz teh števil, nima protestantska vera v Berlinu več tal in sploh nobene zaslonbe. Protestantovski pastori zabavljajo zoper katoliške cerkve, namesto da bi premišljevali, kako bi dvignili in svoji cerkvi versko zavest. Kako vse drugače je v katoliških cerkvah. Tam veje res pravi duh krščanstva in versko življenje, v protestantskih cerkvah pa zevajo prazne klopi in vlada pusti dolgčas.

S čim se pečajo kraljice? Belgijska kraljica je v Bruselju ustanovila zdravilišče, kjer sama streže ranjencem ter pomaga v zavodu za pouk bolniških postrežnic. — Rumunska kraljica je znana kot izborna lingvistinja (zna mnogo jezikov) ter bi lahko nastopila kot učiteljica raznih jezikov, pa tudi kot učiteljica klavirja ali stenografije (tesnopisja). — Angleška kraljica Mary je spretna slikarica, ima lep glas in je izvežbana pevka, zna pa tudi mnogo ženskih ročnih del ter tudi v gospodinjstvu ni nevešča. — Jelena, italijanska kraljica, je spretna plavalka ter bi si lahko mnogo denarja prislužila kot umetna streljalka. — Avgusta Viktorija, nemška cesarica, je ljubiteljica fotografske umetnosti ter ima kot taka veliko daru in tudi spretnosti. — Viljemina, holandska kraljica, se odlikuje s slikarsko umetnostjo, zraven si je pa pridobila glas kot izborna kuhinjska gospodinja. — Norveška kraljica Mauda piše gledališke igre.

Zadružništvo na Japonskem. Japonci so sila brihtni in napredni ljudje. To kaže razvoj kmečkega zadružništva na Japonskem. Leta 1900. je bilo na Japonskem vseh zadrug samo 21, leta 1911. pa 8686, med temi čistih denarnih zadrug 2534, denarnih zadrug, ki so se bavile poleg denarnih tudi z drugimi dovoljenimi zadružnimi posli, 4030. V vseh 8663 zadrugah je bilo združenih 883.626 članov, od teh 726.051, to je 82% kmečkega stanu. Drugi so bili obrtniki, trgovci, ribiči itd. Ker ima Japonska 12.391 občin, ima torej 70% vseh občin lastne zadruge. Provincijalnih zvez je 24. Vplačani deleži pri vseh zadrugah so znašali 17.303.623 yenov ($y = K \cdot 246$), rezervni zakladi 2.197.543 yenov, hranilne vloge članov 33.604.595 yenov. Na čelu vsega zadružnega gibanja na Japonskem stoji »Centralna zveza japonskih zadrug« v Tokiju, ustanovljena l. 1905. in l. 1910. priznana kot pravna oseba. Konec leta 1911. je bilo včlanjenih pri njej 4265 zadrug in 11 zvez, torej skoro polovica vseh japonskih zadrug. Centralna zveza živahno deluje in izdaja mesečnik »Zadruka«, ki se mnogo bavi tudi z evropskim zadružništvom. Da bi pokazal, da zna ceniti za-

sluge Centralne zveze japonskih zadrug, je daroval japonski cesar v juliju 1911 20.000 yenov za pospeševanje zadružništva, kar je na japonsko javnost napravilo globok vtis in bo gotovo zadružno gibanje tudi v prihodnosti navduševalo. Zadruge so urejene po lastnem zatrdilu japonskih zadrugarjev po rajfajznovem sistemu, samo krščanski duh je izključen, ker so Japonci po veliki večini pagani. Zadruge omejujejo svoje poslovanje samo na člane in so podvržene državnim revizijam. Posamezne zadruge se lahko vežejo v zveze, centralne blagajne in velike nakupovalne družbe. Zveze se pečajo z organizatoričnim delom: s poukom, zastopanjem pred oblastmi, objavljanjem zadružnih knjig in listov in drugim, deloma oskrbujejo trgovske posle, denarno izravnavo in naročanje kmetijskih potrebščin (umetnih gnojil, semen itd.) na debelo.

Odgovorni urednik F. Kerhne.

Cestni zakon! »Zakon z dne 21. februarja 1912., veljaven za vojvodino Kranjsko, glede gradnje in vzdrževanja javnih in neerarskih cest in potov.« — Ta zakon je bil ravnokar razglašen in je stopil s 1. avgustom t. l. v veljavo. — Knjižica velja 1 K 20 vin., vezana 1 K 50 vin. — Dobi se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani. — Zakon je ponatisnjen v obeh jezikih.

Magdalene Pleiweisove »**Slovenska kuharica**«. Šesti natis. Izdala S. M. Felicitas Kalinšek.

To je najboljša in najpopolnejša slovenska kuhinjska knjiga, ki pomeni za naše ženstvo velik napredek v gospodinjstvu. Ta zlata vredna knjiga za naše ženstvo je izšla v dveh izdajah: Velika izdaja, ki obsega 592 strani, ima 18 krasnih, večbarvnih tabel in mnogo slik med besedilom, elegantno vezana 6 K (po pošti 30 vin. več).

Okrajšana izdaja, brez slik in prikrojena za vsakdnje potrebe, stane 3 K, vezana 3 K 60 vin. (po pošti 30 vin. več).

Knjiga o lepem vedenju. Spisal Urbanus. Cena 3 K, elegantno vezana 4 K.

Ta knjiga nudi vsa pravila za omikano vedenje in polaga prvo važnost na cliko in plemenitost srca. Knjiga je namenjena vsem stanovom. Kdor se bo ravnal po njenih navodilih, bo povsod čislán, priljubljen in spoštovan.

Stoletna pratika dvajsetega stoletja (1901—2000). 1 K 30 vin., vez. 2 K, po pošti 20 vin. več.

To je knjiga, ki nas uči vsega, kar je potrebno vedeti o časoslovju. Knjiga obsega tudi koristna gospodarska pravila, najvažnejša zdravstvena navodila ter mnogo drugih za praktično življenje potrebnih podrobnosti.

Smešnice.

Dobro znamenje. Zdravnik: »Kako je možu? Mu jed že kaj diši?« — Žena: »O, je že boljši, gospod doktor! Včeraj, ko sem nesla štruklje na mizo, je že cmokal!«

Pri vojaki. Narednik: »Vi Košček ste prišli iz dopusta 24 ur prepozno? — boste 24 ur zaprt!« — Infanterist: »Prosim, gospod narednik, doma so mi dali to-le 7 kil težko šunko za gospoda narednika!« — Narednik: »No, to je seveda kaj drugega. S tako težko šunko niste mogli tako hiteti!«

Varal se je. Doktor se je zagledal v bogataševu hčerko, ki jo je zdravil. Da bi oče raje privolil v njen zakon, je napravil prav nizek račun. Ko pa nato zasnubi hčer, mu reče bogataš: »Vam je ne morem dati, saj še poštenega računa ne znate napraviti!«

V službi. Gospa kuharica: »Zakaj zahtevate večjo plačo? Po drugod se toliko ne plačujejo!« — Kuharica: »Ravno narobe!« — Gospa: »Jaz bom menda vendar bolj vedela...« Kuharica: »No, kje pa ste že služili?«

Užaljen oče. Na kmečki ženitnini, napravi učitelj poročencema napitnico: »Ljubezen je ganila vajina srca, ljubezen vaju je združila, ljubezen je bila...« Nevestin oče: »Ali mislite, da ji nisem nič dote dal?«

Opravičena nevolja. Sodnik: »Zatoženec vas je torej v kleti napadel in vi ste morali gledati, kako se je napajal z vašim najboljšim vinom?« — Priča: »To je vse res; pa nazadnje me je ta kajon še prisilil, da sem moral z njim bratovščino piti!«

LAKI, EMAJLI, BARVE, FIRNEZI
ZNAMKE „OREBON“
793
so najboljši. Tovarna Mor. Šumbersk.

Steckenpflerl-
liljino mlečno milo
je slejkoprej neobhodno potrebno za racionalno
negovanje kože in lepote. Vsaki dan pohvalnice.
Dobi se povsod à 80 vin. 962

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Trst, dne 30. julija: 78. 79. 65. 7. 38.
Dunaj, 2. avgusta: 76. 32. 57. 47. 22.

Izjava.

Obžalujem žaljive besede, katere sem govorila proti Mariji Ule in se jej zahvalim, da je odstopila od tožbe.
U n e c, dne 27. julija 1913.

Marija Kunc.

Izjava.

Podpisana obžalujem in preklíčem vse žaljive besede, katere sem izrekla proti gosp. organistu Antonu Skok pri Sv. Lenartu, na hodniku c. kr. okr. sodišča v Škofji Loki dne 24. maja 1913.

Franciška Kokalj

posestnika žena pri Sv. Lenartu.

POTNIKI

se sprejmejo proti stalni plači in proviz. za prodajo celih kovov in ostankov blaga in podlog. Fr. Pech, tkalnica, Lajnš Belohrad, Češko. 2113

Zahvala.

Podpisani se javno najtopleje zahvaljujem slavni »Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani« za točno in hitro izplačilo pošteno cenjene odškodnine za moj, dne 27. junija t. l. do tal pogoreli kozolec. Slavno zavarovalnico priporočam vsakomur najtopleje! 2277

Idršek, 6. julija 1913.

Gregor Milnar, posestnik št. 1, Idršek, obč. Dole.

Zahvala.

Dne 18. junija t. l. mi je ob 1/4. uri zjutraj pogorela baraka za les. Zavarovana sem bila pri Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani za 500 K, ki mi jih je zavarovalnica brez odbitka izplačala. Cutim se zato dolžna, popolnoma iz lastnega nagiba, Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani izreči zahvalo in jo najtopleje priporočati. Loke pri Zagorju ob Savi, dne 29. jul. 1913.

Jera Zaletel

posestnica na Lokah št. 59.

Sachsen-Altenburg
Technikum Altenburg
Oddelki za inženjerje, tehni-
čne, delovne, gradba
strojev, avtomobilov, elek-
trotehnika, 6 laboratorij
Program prošl.

Proda se iz proste roke

malo posestvo

z vodno napeljavo v
Strohinju št. 44, četrti
ure oddaljeno od Na-
klega. Več se poišve
v Radoljici št. 3. 1278

Proda se iz proste roke

hiša

z malo parcelo, zraven
Save pri Črnuškem mo-
stu za jako nizko ceno.
Natančnejša pojasnila
daje gostilničar na Tav-
čarjevem dvoru na Je-
žici pri Ljubljani. 2280

Avtomatična pasl!

Za podgane K 4—, za miši
K 40, ujamne (bez nadzor-
stva do 50 kom dov v eni
noči. Ne zapustite nobenega
smrada in se zopet same na-
stavijo. Pasl za ščurke odina
te vrste, na katero se njame
na tisoče ščurkov v eni noči,
à K 240. Povsod najb. uspeh.
Pošljite po povzetju Frano
Humana, Dunaj, 2. Bozirk,
Alotrasse 3/23. Mnogo po-
hvalnih pism. Pred manj
vrednimi ponarajanji se vpra-
ši. V e. in kr. vojaških skladiščih v uporabi. Telefon
23446. 3702

Učenca

sprejemem takoj. (Učna doba po dogovoru.) 2255

ANT. SOKLIČ, slikar, ple-
skar in prod. barv, Kranj.

Golšo

žleze, bezgavke, debel
vrat, odstrani hitro in
zanesljivo sv. Jurija
balzam zoper golšo.
Lonček 4 K. Sijajna
priznana pisma.
Kronen-Laboratorium
Karl Remmel, Lands-
hut 636, Bavarsko.
2092

Umetne zobe

Brez ruvanja zobnih ko-
renin se ustavljajo ame-
rikanski umetni zobje,
posamezno ali cela zo-
bovja, izvezmiti neželje in
praznike vsak dan od 8
ure zjutraj do 6. zvečer
v konc. zobarsk. atelje

O. Seydl

16 Ljubljana,
Stritarjeva ulica št. 7.

Na stotine ostankov
platna in modnega
blaga za moške in
ženske obleke se bode
razprodajalo zdaj po
sezoni

za prav nizko ceno.

Zahtevajte torej v lastnem in-
teresu vzorce in seznamke
ostankov od I. šlezjske raz-
pošiljalnice platna

„SUDETIH“
Jägerndorf št. 42, avstr. Šlez.

Mizarski pomočnik

dober in pošten, se sprejme. Služba takoj.
FRANC ERZAR, mizarski mojster v Cerkljah
pri Kranju. 2281

Št. 15.543.

RAZGLAS

o sprejemu učencev v kmetijsko šolo
na Grmu.

Meseca novembra se prične na Grmu novo
šolsko leto za učence zimске in letne šole.
Zimska šola traja dve zimi od novembra do
konca marca in je namenjena kmetiskim sinovom
iz poljedelskih in živinorejskih krajev.
Letna šola traja eno leto od novembra do konca
oktobra in je namenjena sinovom iz vinorodnih
krajev.

Za sinove kranjskih posestnikov se bo letos
oddalo 28 prostih mest. Plačujoči učenci pa pla-
čujejo za hrano in stanovanje po 30 K na mesec.

Prošnji za sprejem in za prosta mesta je
priložiti: 1. rojstni list, 2. zadnje šolsko izpri-
čevalo, 3. zdravniško izpričevalo o telesni spo-
sobnosti, 4. izpričevalo o vedenju, in 5. izjavo
starišev ali varuha, s katero se zavezuje plače-
vati stroške šolanja.

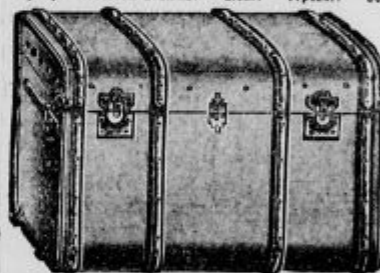
Prošnjo, ki je koleka prosta, je poslati rav-
natelstvu šole na Grmu do 15. septembra t. l.

Natančnejša pojasnila daje ravnateljstvo
šole na Grmu.

Od deželnega odbora kranjskega,
v Ljubljani, dne 25. julija 1913.

Kovčegi WINKLER. 1171

Najboljša svetovna znamka! Lični! Trpežni! Cene brez konkurence!

Tovarna in
opisna trgovina
kovčegov, torb
in usojene robe
Josip Winkler
& sinovi.
Ustanovljene 1876.
Dunaj I., Himmel-
plortgasse 7/A.
Winklerjevi lični
kovčegi od K 32 n.
Točna odpeljave.
Ceniki zastoj in
poštne proviz.

Naročite brošuro 2322

„Ein rationelles Börsensystem“

za eno krono pri

menjalnici S. Fischer, Dunaj IX./3, Wäh-
ringerstraße 41.

Najboljša češka tvrdka.

Ceno posteljino perje!

1 kg sivaga, dobrega, skublje-
nega 2 K; boljsega 2 K 40;
prima polbelega 2 K 80; be-
lega 4 K; belega puha 5 K 10;
1 kg izredno finega, anež-
belega, skubljenega 6 K 40;
8 K; 1 kg puha 6 K, 7 K;
belega puha 10 K; najfiniši
prani puh 12 K. — Pri 5 kg
se pošlje franko.

Dovršene napolnjene postelje

iz zelo gostega rdečega, modrega, belega ali rumenega
nanking-blaga, 1 pernica 180 cm dolga, 120 cm široka z 2 bla-
zinama, vanka 80 cm dolga, 60 cm široka, napolnjena
z novim, sivim, zelo trpežnim, puhastim posteljinim perjem
16 K; a polpuhom 20 K; a puhom 24 K; posamezne pernice 10 K,
12 K, 14 K, 16 K; blazine 3 K, 5 K 50, 4 K; pernice 200 cm
dolge, 140 cm široke, 13 K, 14 K 70, 17 K 80, 21 K; blazine
90 cm dolge, 70 cm široke, 4 K 50, 5 K 20, 5 K 70; spodnje per-
nice iz močnega, pasastega gredla, 180 cm dolge, 110 cm
široke, 12 K 80, 14 K 80. Pošljite proti povzetju od K 12
višje franco. Zamena dovoljena, za nepovoljno denar nazaj.

Cenik zastoj in franko. 2261

S. BENISCH, v Dešenici štev. 71, Česko.